

ULI ANJAM KRISTUS NA BABTEJ QAJI

¹⁻³ Nami anjam endi uliesonaqa Yesus Kristus na babtej. Qotei na anjam endi Yesus minjnaqa a babtej. E Jon. E Yesus aqa wau tamo. E Qotei aqa medabu osim anjam endi nenngrenyonum. Kumbra kalil e unem qaji di e ubtosim buk endia nenngrenyonum. Osim Qotei aqa anjam ti Yesus Kristus aqa anjam ti bole qa marsim palontonum. Tamo a Qotei aqa anjam endi sisiyqas di a tulan areboleboleiyqas. Tamo unngasari anjam endi quoqnsib dauryeqnub qaji nanngi dego tulan areboleboleinjrqas. Kumbra kalil e ubtosim buk endia nenngrenyonum qaji di brantqajqa bati jomqo. Kumbra di urur brantqas deqa Yesus na aqa wau tamo nanngi osornjrej. A gam endena nanngi osornjrej. A na aqa lan angro qarinyonaqa ijoq bosiqqa anjam endi e merbej. Merbej deqa agi e nenngrenyonum.

Jon a anjam endi Kristen tamo unngasari qure 7 di unub qaji nanngoq qarinyej

⁴ E Jon. E anjam endi nenngrenyosim ninngi tamo unngasari qure 7 di unub qaji nanngoq qarinyonum. Ninngi Yesus aqa ñam qa koroeqnub qaji. Ninngi Esia sawaq di unub. Qotei bini unu, nami soqnej, bunuqna bqas qaji a ninngi qa are boleiyimqa ninngi lawo na soqniy. Mondor 7 Qotei aqa awo jaram koba namoq di unub qaji nanngi dego ninngi qa are boleinjrimqa ninngi lawo na soqniy. ⁵ Yesus Kristus

a Qotei aqa anjam kalil geregere palonteqnu. A tamo kalil nanği qa namosiq subq na tigelej. A mandor kokba kalil mandamq endi unub qaji nanęo Tamo Koba. A dego ninęi qa are boleyimqa ninęi lawo na soqniy.

Yesus a iga qalaqalaigeqnu. A moisiqa aqa len aiyej dena a na gago une kalil kobotetgej. ⁶ Iga aqa Abu Qotei aqa atra tamo sqajqa deqa ti iga a ombla mandor kokba sqajqa deqa ti marsiq iga giltgej. Yesus Kristus a bati gaigai ñam koba ti siņgila koba ti sqas. Bole.

⁷ Ninęi uniy. Yesus a lanęi ambleq na boqnimqa tamo kalil nanęi a unqab. Tamo kalil nami a qaja na qameb qaji nanęi dego a unqab. Tamo unęasari kalil mandamq endi unub qaji nanęi a qa are uęeinjrimqa tulaņ akamuęetqab. Od, kumbra di brantqas. Bole.

⁸ Tamo Koba Qotei siņgila koba ti unu qaji a marej, “E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai.” Di bole. Qotei a segi qujai nami soqnej. A bini unu. A bunuqna bqas.

Jon a Kristus unej

⁹ E nunęo was Jon. Iga kalil koba na Yesus aqa tamo unęasari unum. E ninęi ti gulbe qoboiy-oqnsim jaqatin eleņeqnum. Qotei a gago Mandor Koba sosiq iga taqatgeqnu. Deqa iga siņgila na tigelooqnsimqa gulbe qoboiyejunum. E Qotei aqa anjam ti Yesus aqa anjam ti palontooqnsim laqnem deqa jeu tamo nanęi na e taqal waibosib nui ñam Patmos endia e ateb unum. ¹⁰ E Patmos nui endi sonamqa Tamo Koba aqa bati brantej. Bati brantonaqa Qotei aqa Mondor Bole na e siņgilatbonaqa

ijo qoreq di tamo bei lelenonaqa e aqa kakro quem. A tulan lelenkobaej. Gul anjameqnu dego kere. ¹¹ Lelenosiq merbej, “Kumbra kalil ni unqam qaji deqa anjam nengrenye. Nengrenyosim qarinyimqa tamo unqasari qure 7 dia Yesus aqa ñam qa koroeqnu qaji nanqoq gilem. Tamo unqasari nanqi di agi Efesus qureq di, Smerna qureq di, Pergamum qureq di, Taiataira qureq di, Sardis qureq di, Filadelfia qureq di, Laodisia qureq di Yesus aqa ñam qa koroeqnu.”

¹² Onaqa e tamo anjam merbej qaji di unqajqa bulosim ñam atsimqa lam 7 gol na gereiyo qaji di sonab unjrem. ¹³ Lam nango ambleq di tamo bei sonaq e unem. Tamo di a Tamo Angro bul. A gara olekoba jugnaq aisiq singa kabutej. Aqa are targaq di alalag gol na gereiyo qaji dena kainyej. ¹⁴ Aqa gate ti gate banqa ti lanbi bul tulan qat soqnej. Aqa ñamdamu ñam pulon bul pulonoqnej. ¹⁵ Aqa singa minjaloqnej. Bras ñamyuwo na koiteqnab minjaleqnu dego kere. E aqa kakro quem di ya kobaquja meli dosiq anjam ateqnu dego kere. ¹⁶ Aqa ban wo na bongar 7 ojelenesoqnej. Aqa medabuq na serie olekoba tulan qala uge qala aiyel brantej. Aqa ulatamu sen bul tulan suwanjoqnej.

¹⁷ E tamo di unsimqa tulan ulagetosim ñam ambruibonaqa e aqa singa jojomq di ulonosim moyi-obulem. Onaqa a na aqa ban wo ijo gateq di atsiqa merbej, “Ni ulaaim. E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai. ¹⁸ E ñambile gaigai sqajqa utru. Nami e moyiem. Bini ni e nube. E olo ñambile unum. E bati gaigai ñambile sqai. E segi na moyiyo ti moyiyo qure ti taqatejunum. ¹⁹ Deqa

kumbra ni unonum qaji deqa nengrenye. Kumbra bini unu qaji ti kumbra bunuqna brantelenqas qaji deqa ti nengrenye. ²⁰ Bongar 7 ijo ban woq di unub qaji nanqi ti lam 7 gol na gereiyo qaji nanqi ti di ni unjronum. Di anjam ulito qaji. Aqa utru mermqai. Bongar 7 dena tamo ungasari qure 7 dia e qa koroeqnub qaji nanqo lan anqro 7 nanqi sigitnjrejunub. Lam 7 dena tamo ungasari qure 7 dia e qa koroeqnub qaji nanqi sigitnjrejunub.”

2

Jon a Efesus qure nanqoq anjam qarinyej

¹ Yesus na e degsi merbsiq a olo merbej, “Efesus qureq di tamo ungasari ijo ñam qa koroeqnub qaji nanqo lan anqro qa anjam endegsi nengrenye, ‘E ijo ban wo na bongar 7 ojejunum. E lam 7 gol na gereiyo qaji nanqo ambleq di walweleqnum. E na anjam endi inoq qarinyonum. ² Ino kumbra ti ino wau ti di e qalieonum. E qalie, ni singila na tigelocnsimqa tamo uge nanqi qa tulan asgimeqnu. Tamo nanqi di endegsib mermeqnub, “Iga Qotei aqa anjam marqajqa qarinyej qaji tamo.” Di gisanj. Qotei na nanqi qarinyrosai. Ni nanqo anjam di tenemtosis endegsi poimqo, nanqi gisanj tamo. ³ Ni ijo ñam ojejunum deqa tamo qudei na ni ugeugeimeqnub. E qalieonum, ni singila na tigelocnsimqa gulbe di qoboiyeqnum. Ni asgimo-saieqnu.

⁴ “‘Ariya ino kumbra uge qujai e ubtosiy mermqai. Nami ni e qa ino areqalo singilatqa utru atsim bati deqa ni na e tulan qalaqalaiboqnem. Bini ni degsim e qalaqalaibosaieqnum. ⁵ Nami

ni kumbra bole dauryoqnem. Bini ni kumbra di uratosim ni ulononum. Deqa ni que. Kumbra ni nami yoqnem qaji deqa olo are qalsimqa are bulyosim kumbra di daurye. Ni dauryqasai di e inoq bosiy ino lam olo taqal atetmqai. ⁶ Ariya ino kumbra bole bei agi ubtosiy mermqai. Nikolas aqa wau tamo nanji kumbra uge uge yeqnu. Nanjo kumbra di ni tulan urateqnum. Keretosim urateqnum. E dego urateqnum.

⁷ “Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnu qaji nanji minjreanu. Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na lan qure qa ñam gei osiy anaiyit a uysim dena ñambile gaigai sqas. Ñam di Qotei aqa lan qureq di unu.’ O Jon, ni anjam degsi nenjrenyosim Efesus nanjo lan angro aqaq qarinje.”

Jon a Smerna qure nanjoq anjam qarinje

⁸ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Smerna qureq di tamo ungasari ijo ñam qa koroeqnu qaji nanjo lan angro qa anjam endegsi nenjrenje, ‘E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai. Nami e moyem. Bini e olo ñambile unum. E na anjam endi inoq qarinjonum. ⁹ Ni gulbe ti jaqatin ti ejunum di e qalie. Ni inji tulan saiqoji unum di dego e qalie. Ariya ni lan qure qa inji inji koba elenejunum. E qalie, tamo qudei na ni misilinmoqnsib anjam uge uge mermeqnu. Nanji segi qa mareqnu, “Iga Juda tamo.” Di gisan. Nanji Satan aqa angro. ¹⁰ Bunuqna ni jaqatin koba oqnqam. Ni deqa ulaaim. Ni

que. Satan na ningi qudei ojelenosim tonto talq di breingwas. Ningi ijo ñam geregere ojqab kiyo sai kiyo di Satan a qalieqajqa deqa ningi tonto talq di breingwas. Ningi bati 10 gulbe ti jaqatin ti sqab. Bati deqa ningi e qa nungo areqalo singilatosib soqniy. Soqniy jeu tamo nanqi na ningi lungib morenqab. Amqa e ningi awai boledamu engwai. Awai agiende. Ningi nambile gaigai sqab.

11 “Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nanqi minjreanu. Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di a moiyo bunu qaji turqasai. Moiyo dena a ugetqa keresai. Sai bole sai.” O Jon, ni anjam degsi nenngrenyosim Smerna nango lan angro aqaq qarinye.”

Jon a Pergamum qure nanqoq anjam qarinyej

12 Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Pergamum qureq di tamo ungasari ijo ñam qa koroeqnub qaji nango lan angro qa anjam endegsi nenngrenye, ‘E serie olekoba tulan qala uge qala aiyel ojejunum. E na anjam endi inoq qarinyonum. 13 E qalie, qure ni unum qaji di Satan na taqatejunu. Aqa awo jaram koba qure dia unu. Ariya e qalie, ni ijo ñam singila na ojesosimqa e qa ino areqalo singilateqnum. Ino areqalo di ni na ulitosaieqnum. Nami ijo anjam palonto tamo Antipas a nungo ambleq di wauoqnej. Antipas a ijo anjam geregere dauryoqnej deqa jeu tamo nanqi na a qalnab moiyej. Moinaqa ni di unsimqa ni deqa ulaosai. Osim e qoreibosai. Qure dia Satan a unu.

14 “ ‘Ariya ino kumbra uge qudei e ubtosiy mer-mqai. Tamo qudei Pergamum qureq di unub qaji nanği Balam aqa kumbra uge singila na ojesonab ni na nanği saidnjrosaieqnum. Balam aqa kumbra uge agiende. Nami a na Balak gam osoryon-aqa gilsıqa Israel nanği gisa gisañjroqnsıqa kumbra ugeq breinjroqnej. Breinjroqnsıqa areqalo tigeltetnjreqnaqa nanği gisañ qotei atrainjro qaji inği uyoqnsib sambala kumbra yoqnsib laqneb. 15 Tamo qudei dego Pergamum qureq di unub qaji nanği Nikolas aqa wau tamo nanço anjam dauryeqnub. 16 Deqa ni are bulye. Ni are bulyqasai di e urur inoq bosiy serie olekoba ijo medabuq di unu qaji dena tamo nanği di qoto itnjrqai.

17 “ ‘Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam gegerere quem. Anjam di Mondor na tamo unğasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nanği minjreqnu. Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na lañ qure qa inği uliejunu qaji di anaiyit uyqas. Meniñ qat dego yqai. Osiy meniñ quraq di ñam bunuj neñgrenyqai. Ñam di tamo bei a qalieqasai. Tamo meniñ oqas qaji a segi ñam di qalieqas.’ O Jon, ni anjam degsi neñgrenyosim Pergamum nanço lañ anğro aqaq qarınje.”

Jon a Taiataira qure nançoq anjam qarınjej

18 Yesus na e degsi merbsıqa olo merbej, “Taiataira qureq di tamo unğasari ijo ñam qa koroeqnub qaji nanço lañ anğro qa anjam endegsi neñgrenye, ‘E Qotei aqa Niri. Ijo ñamdamu ñam pulon bul puloneqnu. Ijo singa minjaleqnu. Bras gegerere ñomyeqnab minjaleqnu dego kere. E na

anjam endi inoq qarinyonum. ¹⁹ Kumbra bole kalil ni yeqnum qaji di e qalieonum. E qalie, ni qalaqalaiyo kumbra dauryoqnsim e qa ino areqalo singilatoqnsim wau bole bole yeqnum. Osim gulbe kalil inoq di branteqnu qaji di geregere qoboiyoqnsim singila na tigelejunum. Kumbra ni nami yoqnem qaji di bolequja. Ariya kumbra ni bini yeqnum qaji di olo tulan boledamu. Di e qalie.

²⁰ “Ariya ino kumbra uge qujai agi ubtosiy mermqai. Uña Jesebel a ni ombla sosisq waueqnaqa ni na a wiyosaieqnum. A segi qa mareqnu, “E Qotei aqa medabu o qaji uña.” Di sai. A na ijo wau tamo nanqi gisa gisanjroqnsiqa gam osornjreqnaqa nanqi sambala kumbra yoqnsibqa gisan qotei atrainjro qaji inji uyeqnum. ²¹ A are bulyqajqa e bati yem di a are bulyosim aqa sambala kumbra uratqajqa saidej. ²² Deqa ni que. E na uña di jaqatin koba yitqa a makobaiyqas. Tamo nanqi a ombla sambalaoqnsib laqnum qaji nanqi dego jaqatin ti gulbe koba ti enjrqi. Nanqi aqa kumbra uge uge uratosib are bulyqasai di e nanqi degnjrqi. ²³ Aqa angro nanqi dego ñumit morenqab. Amqa tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnum qaji nanqi qalieqab, e tamo kalil nanqo are miligi ti areqalo ti geregere unoqnsim peleiyeqnum. Deqa ninqi quiy. E nunqo kumbra segi segi keretosiy awai enqwai.

²⁴ “Ariya ninqi qudei Taiataira qureq di unub qaji nunqo kumbra bole agi ubtosiy mernqwai. Ninqi Jesebel aqa anjam dauryosaieqnum. Tamo nanqi mareqnum, “Di Satan aqa uli anjam.” Anjam di ninqi qaliesai. Deqa e ninqi gulbe bei enqwasai.

²⁵ Kumbra bole kalil niŋgi ojejunub qaji di siŋgila na ojesoqnib e bqai.

²⁶ “Tamo a Satan ombla qotsim siŋgilaosim ijo kumbra dauryosim gilsim gilsim diŋo bati itqas di e siŋgila yitqa a na tamo uŋgasari sawa sawa kalilq di unub qaji naŋgi taqatnjroqnqas. ²⁷ A na naŋgi tulaŋ siŋgila na taqatnjroqnqas. Tamo naŋgi web paraparainjreknub dego kere. E na tamo di siŋgila yitqa a wau di yqas. Ijo Abu na e siŋgila ebej dego kere a siŋgila yqai. ²⁸ Nebeqa burbas bunuj oqeqnu qaji di dego a yqai. ²⁹ Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo uŋgasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji naŋgi minjreknub.’ O Jon, ni anjam degsi nenŋrenyosim Taiataira naŋgo laŋ aŋgro aqaq qariŋye.”

3

Jon a Sardis qure naŋgoq anjam qariŋyej

¹ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Sardis qureq di tamo uŋgasari ijo ñam qa koroeqnub qaji naŋgo laŋ aŋgro qa anjam endegsi nenŋrenye, ‘E Qotei aqa Mondor 7 ejunum. E bongar 7 dego ojejunum. E na anjam endi inoq qariŋyonum. Kumbra ni yeqnum qaji di e qalieonum. Ino kumbra di bolesai. Naŋgi ni qa mareqnub, “Ni ŋambile unum.” Di sai. Ni moiye. ² Deqa ni ŋam sirosim olo tigel. Ino kumbra bole qudei moiyoŋaiunu qaji di ni na olo siŋgilat. E ino kumbra kalil unonum di ijo Qotei aqa ŋamgalaq di keresai. ³ Anjam bole ni nami qusim dauryem qaji deqa olo are qale. Are qalsim anjam di geregere dauryosim are bulye.

Ni ñam sirosim tigelqasai di e bajin tamo bul inoq boqujatqai. Bati gembu e inoq bqai di ni qalieqa keresai.

⁴ “Ariya tamo ungasari qudei Sardis qureq di unub qaji nanjo kumbra bolequja. Nanjo gara jigatosai deqa nanji gara qat jigsib e ombla wal-weloqnqab.

⁵ “Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na gara qat jigetqai. Aqa ñam ñambile qa buk miligiq di unu qaji di e na olo nuntqasai. Aqa ñam di e na ijo Abu ti aqa lan angro nanji ti nanjo ulatamuq di ubtqai. ⁶ Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nanji minjreqnu.’ O Jon, ni anjam degsi nenngrenyosim Sardis nanjo lan angro aqaq qarinye.”

Jon a Filadelfia qure nanjoq anjam qarinyej

⁷ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Filadelfia qureq di tamo ungasari ijo ñam qa koroeqnub qaji nanjo lan angro qa anjam endegsi nenngrenye, ‘E Qotei aqa tamo bole une saiqoji unum. E kumbra bole qa utru. Devit a nami mandor koba soqnej dego kere e kamba Mandor Koba unum. Deqa e siran waqtqai di tamo bei na getentqa keresai. E getentqai di tamo bei na olo waqtqa keresai. E na anjam endi inoq qarinyonum. ⁸ Kumbra bole kalil ni yeqnum qaji di e qalieonum. Deqa ni unime. Ino ulatamuq di e siran bei waqtetmonum. Di tamo bei na getentqa keresai. E qalie, singila kiñala inoq di unu. Ni ijo anjam geregere ojoqnsim dauryeqnum. Ni

ijo ñam uratosai eqnum. ⁹ Deqa ni que. E na maritqa Satan aqa wau tamo nanği bosib ino sinğaq di sinğa pulutosib endegsib qaliegab, e ni qalaqalaimeqnum. Nanği segi qa mareqñub, “Iga Juda tamo.” Di gisañ. Nanği Juda tamo sai. ¹⁰ Ni ijo anjam dauryoqñsim gulbe qoboieyunum deqa e ni taqatmesoqñitqa Satan na tamo uñgasari kalil nanği uneq breinjraqa batiamqa a ni uneq breimqasai. ¹¹ E inoq boqujatqai. Deqa anjam ni ojejunum qaji di sinğila na ojesoqne. Amqa tamo bei na ino awai bole yaimqasai.

¹² “Tamo a Satan ombla qotsim sinğilaqas di e na a osiy ijo Qotei aqa tal ai bul namoq di tigeltit sqas. Deqa a olo bunu Qotei aqa talq dena oqedqasai. Aqa jejamuq di e na ijo Qotei aqa ñam ti ijo Qotei aqa qure koba agi Jerusalem bunuj aqa ñam ti ijo segi ñam bunuj ti nengrenyqai. Jerusalem bunuj agi lañ goge di unu. Qure di ijo Qotei aqaq dena mandamq aıqas. ¹³ Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo uñgasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqñub qaji nanği minjreqnu.’ O Jon, ni anjam degsi nengrenyosim Filadelfia nanço lañ anğro aqaq qarinye.”

Jon a Laodisia qure nançoq anjam qarinyej

¹⁴ Yesus na e degsi merbsıqa olo merbej, “Laodisia qureq di tamo uñgasari ijo ñam qa koroeqñub qaji nanço lañ anğro qa anjam endegsi nengrenye, ‘İjo ñam Anjam Bole. E Qotei aqa anjam kalil geregere palonteqnum. İnği inği kalil Qotei na gereıyej qaji di aqa utru agi e segi. E na anjam endi inoq qarinyonum. ¹⁵ Kumbra kalil ni yeqnum

qaji di e qalieonum. E qalie, ni ulili sai. Ni kaŋkaŋ sai. Ni ulili sqam di kere. Ni kaŋkaŋ sqam di kere. ¹⁶ Ni tulaŋ kaŋkaŋ sai. Ni tulaŋ ulili sai. Ni kaŋkaŋ kiñala segi. Deqa e ni iŋgi qusa bul ijo miligiq na oqsim ijo medabuq na beqmqai. ¹⁷ Ni ino segi ñam soqtoqnsim mareqnum, “E silali koba ti unum. E ñoro koba ejunum. E iŋgi bei qa truqu-osaieqnum.” Di ni gisaŋonum. Ni iŋgi iŋgi tulaŋ saiqoji. Ni sougetejunum. Ni ñam qandimo unum. Ni yosi laqnum. Di ni segi poimosai. ¹⁸ Deqa e ni endegsi mermqai. Ni ijoq dena gol ñamyuwo na yusiq milalej qaji di awaiyosim dena ni ñoro bole ti sqam. Ni gara qat dego awaiyosim jugwam dena ino jejamu kabutim tamo bei na ino yosi unqasai. Amqa ni jemaimqasai. Ni goreŋ dego awaiyosim dena ino ñamdamu piyim ñam poimqas. ¹⁹ Tamo naŋgi e qalaqalainjreqnum qaji di e na olo ñiriŋtnjroqnsim dalnjreqnum. Deqa ni ino kumbra tingitqa siŋgilaosim are bulye.

²⁰ “Ni e nube. E siranmeq di tigelesosim kindokindoneqnum. Tamo bei a ijo kakro qusimqa siran waqtetbqas di e miligiq gilsiy aqo ombla iŋgi uyqom. ²¹ Tamo a Satan ombla qotsim siŋgilaqas di e na minjitqa aqo ombla ijo awo jaram kobaq di awoqom. Nami e segi qoto siŋgilaosimqa aqo ijo Abu wo aqa awo jaram kobaq di awoem dego kere. ²² Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo unqasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji naŋgi minjreqnu.’ O Jon, ni anjam degsi nenqrenyosim Laodisia naŋgo lan anqro aqaq qarinye.” Yesus na e degsi merbej.

4

Lan qureq di nanqi Qotei binjiyoqnsib loueqnub

¹ Onaqa e olo nam atsimqa lan goge dia siran bei waqesonaq unem. Unsim koqyeqnamqa tamo nami lelenonaq aqa kakro gul anjamobulonaq quem qaji a na endegsi merbej, “Ni goge endeq au. Bamqa kumbra kalil bunuqna brantelenqas qaji di e ni osormqai.” ² Onaqa bati qujai deqa Qotei aqa Mondor na e singilatbonaqa e tarosim lan goge dia awo jaram kobaquja sonaq unem. Tamo bei a awo jaramq di awesoqnej. ³ Aqa jejamu tulan minjalej. Menin jaspata tulan minjaleqnu dego kere. Aqa jejamu menin konilian bul tulan lent. Tuembin na awo jaram di kalilyesoqnej. Tuembin aqa nengrej di tulan minjalej. Menin emeral tulan minjaleqnu dego kere. Tuembin di nam banqa gesgi bul. ⁴ Ariya e olo nam atsimqa awo jaram kokba 24 unjrem. Awo jaram kokba 24 dena awo jaram kobaquja ambletesoqneb. Tamo gate 24 nanqi awo jaramq di awoelenesoqneb. Nanqi gara qat olekokba jigelenosib mandor kokba nanjo gate tatal wala ti gol na gereiyo qaji di atelenosib soqneb. ⁵ Awo jaram kobaqujaq dena minjal branteqnaq unem. Qatron ti kola anjam ti dego branteqnaq quem. Awo jaram namoq di nam pulon 7 pumbloneleneb. Nam pulon dena Qotei aqa Mondor 7 nanqi sigitnjrejunub. ⁶ Awo jaram namoq di ingi kobaquja bei sonaq unem. Ingi di yuwalbanqa bul. A qunun bul dego. A tulan jeqilo.

Ariya e olo nam atsimqa wagma nambile so qaji qolqe unjrem. Nanqi na awo jaram kobaquja agutosib tigelesoqneb. Nanjo bile ti qore ti dia

ɲamdamu gargekoba soqneb. ⁷ Wagme ɲambile so qaji namba 1 a laion bul. Wagme ɲambile so qaji namba 2 a makau bul. Wagme ɲambile so qaji namba 3 aqa ulatamu tamo ulatamu bul. Wagme ɲambile so qaji namba 4 a baira kobaquja tiosiq laqnu dego bul. ⁸ Wagme qolqe ɲambile so qaji ɲaŋgi di segi segi bari 6 ti. Bileqsi qoreqsi bariqsi ɲamdamu gargekoba soqneb. Qanam ti qolo ti ɲaŋgi gaigai louoqnsib endegsib mareqnuḅ, “Qotei a siŋgila koba ti unu. Siŋgila kalil aqaq di unu. A nami soqnej. A bini unu. A bunuqna bqas.” ɲaŋgi degsib louoqnsib maroqnsib olo waiŋoqnsib mareqnuḅ, “Qotei a getento koba. Qotei a getento koba. Qotei a getento koba.” Wagme qolqe ɲaŋgi gaigai degsib louoqnsib mareqnuḅ. ɲaŋgi aqaratosai eqnuḅ.

⁹ Tamo awo jaram kobaqujaq di awejunu qaji a ɲambile gaigai unu. Deqa wagme qolqe ɲambile so qaji ɲaŋgi a qa tulaŋ areboleboleinjqre qnaqa aqa ñam soqtoqnsib biŋiyeqnuḅ. ¹⁰ Yeqnaqa tamo gate 24 ɲaŋgi siŋga pulutoqnsibqa tamo awo jaramq di awejunu qaji a qa loueqnuḅ. Tamo di agi ɲambile gaigai unu qaji. Tamo gate ɲaŋgi ɲaŋgo gate tatal wala ti gol na gereiyo qaji di awo jaram kobaquja namoq di breiyoqnsibqa endegsib loueqnuḅ,

¹¹ “O gago Tamo Koba Qotei, ni segi qujai laŋ goge di unum.

Deqa tamo kalil ɲaŋgi ni qa tulaŋ areboleboleinjqre qnaqa ino ñam soqtoqnsibqa ino siŋgila biŋiyeqnuḅ.

ɲaŋgi ni kumbra degmeqnuḅ. Di kiyaaqa? Ni na qujai marnam iŋgi iŋgi kalil branteb unub.

Ni ino segi areqalo na iŋgi iŋgi kalil gereiyem.

Gam dena qujai inği inği kalil branteb unub.”

5

Jon a buk bei unej

¹ Onaqa e olo nam atsimqa tamo awo jaramq di awesoqnej qaji aqa ban woq di buk bei ojesonaq unem. Buk di aqa banqa olekokba. Banqa di lulumesonaq unem. Buk aqa miligiqsi qoreqsi nengrej ti soqnej. Buk di tamo bei na plaltosim aqa miligi unaim deqa nanği na aqa banqa lulumyosib kandel aqa namur na qandrato 7 yeb.

² Onaqa e olo nam atsimqa lan angro singila koba bei brantonaq unem. Lan angro di a tulan lelenosiq marej, “Tamo yai a tamo bole unu deqa a na kandel aqa namur waqtosim buk di plaltqa kere?”

³ Onaqa tamo bei na buk di plaltosim aqa miligi unqajqa tamo dego bei sosai. Lan qureq di, mandamq di, mandam sorgomq di tamo dego bei sosai. ⁴ E degsi unsim deqa e tulan akamugetem.

⁵ Onaqa tamo gate bei na merbej, “O Jon, ni akamaim. Ni que. Laion a Juda aqa len na nambabej deqa a qoto singilaosiq aqa jeu tamo nanği tulan bunjrej. A Mandor Koba Devit aqa len na nambabej deqa a na kandel aqa namur waqtosim buk di plaltqa kere.”

Jon a Kaja Du unej

⁶ Onaqa e olo nam atsim Kaja Du tigelesonaq unem. A qalnab moiyej olo nambabile so bulonaq unem. A awo jaram ti wagne nambabile so qaji qolqe nanği ti tamo gate nanço awo jaram kokba ti ambleq di tigelesonaq unem. A qala 7 ti namdamu 7 ti soqnej. Namdamu 7 dena Qotei aqa Mondor 7 nanği

sigitnjrejunub. Mondor di Qotei na qarijnjrnaqa sawa sawa kalilq gileleñeb qaji. ⁷ Onaqa Kaja Du a bosiq a tamo awo jaramq di awesoqnej qaji aqa bañ woq dena buk di yaiyej. ⁸ Buk di yaiyon-aqa wagme ñambile so qaji qolqe nañgi ti tamo gate 24 nañgi ti bosib Kaja Du aqa areq di siñga puluteb. Nañgi kalil segi segi gombiñ ti tabir gol na gereiyo qaji ti ojelenesoqneb. Tabirq dena qurem oqoqnsiqa Qotei aqa ulatamuq di branteqnu. Qurem di quleq boledamu. Qurem di aqa utru agiende. Qotei aqa segi tamo unğasari nañgo pailyo qurem bul oqoqnsiqa aqa ulatamuq di branteqnu. ⁹ Wagme qolqe nañgi ti tamo gate nañgi ti bosib Kaja Du aqa areq di siñga pulutosibqa lou bunuj na endegsib louoqneb,

“O Kaja Du, ni buk di osimqa kandel aqa namur buk qandratejunu qaji di waqtqa kere.

Ni lum nab moisi ino leñ aiyej deqa ni na ino segi tamo unğasari nañgi awainjrsimqa Qotei aqa bañq di atelenem unub.

Od, ni na tamo unğasari leñ segi segi, anjam maro segi segi, jejamu segi segi, sawa segi segi nañgi awainjrsimqa Qotei aqa bañq di atelenem.

¹⁰ Ni na nañgi giltjrem deqa nañgi Qotei aqa atra tamo ti mandor kokba ti sosib mandamq di tamo unğasari nañgi taqatnjroqñab.”

Ingi ingi kalil nañgi Kaja Du aqa ñam soqtoqneb

¹¹ Ariya e olo ñam atsimqa lañ anğro tulañ gargekoba tigelesonab unjrem. Nañgi di iga na sisiyqa keresai. Nañgi handet milion dego. Nañgi tigelosibqa awo jaram ti wagme ñambile so qaji

nanği ti tamo gate 24 nanği ti agutnjresosibqa tulan murqumyeq nab e nanço kakro quem. ¹² Nanği endegsib leleñoqnsib maroqneb,

“Kaja Du agi nami qalnab moiyej qaji a singila ti ñoro ti powo ti ñam ti rian ti arebolebole ti oqa kere.

Deqa tamo ungasari kalil nanği aqa ñam soqtoqn-sibqa a qa tulan areboleboleinjroqnmqa a binjiyoqnsib sqab.”

¹³ Onaqa inği inği kalil Qotei na gereinjrej qaji nanği anjam mareqnab e nanço kakro quem. Inği inği kalil lan qureq di, mandamq di, mandam sorgomq di, yuwal miligiq di unub qaji nanği anjam mareqnab e nanço kakro quem. Od, inği inği kalil sawa sawa kalilq di unub qaji nanço kakro quem. Nanği endegsib maroqneb,

“Tamo awo jaramq di awejunu qaji nanği Kaja Du wo bati gaigai arebolebole ti ñam ti rian ti singila ti oqnsib sqab.

Deqa iga bati gaigai nanği aiyel binjinjroqnmqom.”

¹⁴ Onaqa wagme qolqe ñambile so qaji nanği maroqneb, “Anjam di bole.” Degsib mareqnabqa tamo gate nanği sinğa pulutoqnsib louoqneb.

6

Kaja Du a kandel aqa namur 7 waqtelenej

¹ Onaqa Kaja Du a buk di ojesonaq e unem. Buk di kandel aqa namur na qandrato 7 yeb. Kaja Du a kandel aqa namur namba 1 waqtonaqa wagme ñambile so qaji matu a namoosiq marej, “Ni au.” Aqa kakro di kola anjam ato bulonaq e quem. ² Degsi marnaqa e ñam atsimqa hos qat bei

brantonaq unem. Tamo hos quraq di awesoqnej qaji a anj ti. Nanji na gate tatal wala ti yonabqa aqa gateq di atsiqa qoto singilaqa marsiqa gilsiq qoto singilaoqnej.

³ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 2 waqtonaqa wagme nambile so qaji namba 2 na marnaq e quem, “Ni au.” ⁴ Degsi marnaqa hos bei brantej. Hos di lent. Nanji na tamo hos quraq di awesoqnej qaji a singila yeb. Yonabqa a na tamo ungasari mandamq di soqneb qaji nanjo areqalo niñaqyetrnaqa nanji lawo kumbra uratosib tamo nanji ñumoqnsib moiyoqnroqneb. Nanji na a serie kobaquja yonabqa gilsiq wau di yoqnej.

⁵ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 3 waqtonaqa wagme nambile so qaji namba 3 na marnaq e quem, “Ni au.” Degsi marnaqa e nam atsimqa hos tulu brantonaq unem. Tamo hos quraq di awesoqnej qaji aqa banq di skel ojesonaq e unem. ⁶ Unsimqa wagme qolqe nambile so qaji nanjo ambleq di tamo bei na anjam marnaq e aqa kakro quem. A na tamo hos quraq di awesoqnej qaji di minjej, “Ni na tamo ungasari nanji mam koba enjre. Yimqa nanji silali kobaquja na bem sum tabir qujai segi awaiyoqnqab. Silali kobaquja na bali dego tabir qalub segi awaiyoqnqab. Deqa ni na oliv namtanj ti wain sil ti ugeugeiyaim.”

⁷ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 4 waqtonaqa e wagme nambile so qaji namba 4 aqa kakro quem. A marej, “Ni au.” ⁸ Degsi marnaqa e nam atsimqa hos merient brantonaq unem. Tamo hos quraq di awesoqnej qaji aqa ñam Moiyo. Moiyo Qure na a dauryosiq laqnej. Onaqa nanji

aiyel siŋgila osib tamo uŋgasari mandam taqal qu-
jaiq di so qaji naŋgi serie na ti mam na ti ma uge na
ti wagme juwan na ti ñumnab moreŋeb. Mandam
taqal qalubq di so qaji naŋgi uratnjrnab soqneb.
Naŋgi ñumosai.

⁹ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 5
waqtonaqa Qotei aqa tamo uŋgasari nami ñumnab
moreŋeb qaji naŋgo qunun atra bijal sorgomq di
sonab e unjrem. Tamo uŋgasari naŋgi di Qotei
aqa anjam siŋgila na ojesosib mare mare laqneb
deqa jeu tamo naŋgi na naŋgi ñumnab moreŋeb.

¹⁰ Naŋgo qunun tulan leleŋoqnsib Qotei endegsib
minjoqneb, “O Tamo Koba, ni iŋgi iŋgi kalil naŋgo
Mandor Koba. Ni gaigai kumbra bole yeqnum.
Ni getento koba. Ni kumbra bole segi yeqnum.
Deqa ni iga merge. Iga bati gembub tariŋonamqa
jeu tamo mandamq di unub qaji naŋgi na iga
lignab gago leŋ aiyej deqa ni kamba peginjrsim
awai uge enjrqam?” ¹¹ Onaqa Qotei a gara jugo
qat olekokba eleŋosiqa naŋgi segi segi jigetnjrsiqa
minjrej, “Niŋgi mati kiñala aqaratosib tariŋoqnsib
soqniy. Jeu tamo naŋgi na niŋgi luŋgnab nuŋgo leŋ
aiyej dego kere nuŋgo wau qujai naŋgi ti nuŋgo
was naŋgi ti degsib ñumqab. Tamo gembub jeu
tamo naŋgi na ñumqab di e segi maritqa naŋgi
kalil ñumekritib kereamqa bati deqa e kamba naŋgi
peginjrsiy awai uge enjrqai.”

¹² Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 6
waqtonaqa e ŋam atsimqa mimin tulan kobaquja
donaq unem. Unem di seŋ ambruosiq gara tulu
bulej. Bai lentosiq leŋ bulej. ¹³ Onaqa bongar
naŋgi laŋ goge na ululoŋosib mandamq aiyeleneb.
Jagwa koba boqnsiq qura qunjimyeqnaqa gei

qoqi ululoŋosib mandamq aiyeleneqnub dego kere. ¹⁴ Lan dego loumej. Qobun rer qalsib lubteqnub dego kere. Mana ti nui ti kalil nango so sawa uratosib jaraiyeb. ¹⁵ Jaraiyonabqa mandor kokba ti tamo ñam ti qaja tamo nanŋo gate ti ñoro tamo ti tamo siŋgila ti kanŋal tamo ti tamo nanŋo segi wau ojo qaji nanŋi ti kalil gulbe di unsibqa ulaugesosib meniŋ kokba miligiq di ulieleneb. Osib mana miligiq di dego ulieb. ¹⁶ Uliesosib tulan lelenkobaoqnsib mana ti meniŋ kokba ti kalil endegsib minjroqneb, “Niŋgi bosib iga kabutgibqa tamo awo jaramq di awejunu qaji a na iga nugwasai. Kaja Du aqa minjin dego gagoq bqasai. ¹⁷ Nanŋi aiyel tamo unŋasari nanŋi qa minjin oqetnjqra bati brantqo deqa tamo yai na nanŋo siŋgila gotranjqra kere? Tamo dego bei sosai.”

7

Israel tamo 144,000 nanŋi Qotei aqa toqor eb

¹ Onaqa lan anŋro qolqe nanŋi lan utru qolqeq di tigelesonab e unjrem. Jagwa qolqe nanŋi na mandam ti yuwal ti ñam banŋa ti puynjraib deqa lan anŋro qolqe nanŋi dena jagwa qolqe di getentnjresoqneb. ² Lan anŋro nanŋi di Qotei na mandam ti yuwal ti niñaqnjqrajqa siŋgila enjrej. Onaqa lan anŋro bei seŋ oqo sawaq dena brantonaq e unem. Ana Qotei ñambile gaigai unu qaji aqa toqor ojesosiqa tulan lelenosiqa lan anŋro qolqe nanŋi di minjrej, ³ “Niŋgi mandam ti yuwal ti ñam banŋa ti nami niñaqnjraib. Iga mati gago Qotei aqa wau tamo nanŋo lanjaq di toqor atnam soqnimqa di niŋgi na inŋi inŋi kalil di niñaqnjriy.” ⁴ Onaqa tamo

gembub toqor elenëb di marnab e quem. Tamo 144,000 nanqo lanjaq di toqor atelenëb. Tamo nanqi di Israel nanqo moma utru 12 nanqo leñ. ⁵ Juda aqa leñ na tamo 12,000 nanqi toqor elenëb. Ruben aqa leñ na tamo 12,000 nanqi toqor elenëb. Gat aqa leñ na tamo 12,000 nanqi toqor elenëb. ⁶ Aser aqa leñ na tamo 12,000 nanqi toqor elenëb. Naptali aqa leñ na tamo 12,000 nanqi toqor elenëb. Manase aqa leñ na tamo 12,000 nanqi toqor elenëb. ⁷ Simeon aqa leñ na tamo 12,000 nanqi toqor elenëb. Livai aqa leñ na tamo 12,000 nanqi toqor elenëb. Isakar aqa leñ na tamo 12,000 nanqi toqor elenëb. ⁸ Sebulun aqa leñ na tamo 12,000 nanqi toqor elenëb. Josep aqa leñ na tamo 12,000 nanqi toqor elenëb. Benjamin aqa leñ na tamo 12,000 nanqi toqor elenëb.

Tamo unqasari tulan gargekoba nanqi koroesosibqa Qotei binjiyoqneb

⁹ Onaqa bunuqna e olo nam atsimqa tamo unqasari tulan gargekoba koroesonab unjrem. Tamo unqasari nanqi di tamo bei na sisiyqa keresai. Nanqi leñ segi segi, sawa segi segi, jejamu segi segi, anjam maro segi segi. Nanqi awo jaram ti Kaja Du ti nanqo areq di tigelosibqa gara jugo qat olekokba jigelenosib nanqo ban na tuwom banqa ojelenesoqneb. ¹⁰ Osib nanqi singila na endegsib maroqneb, “Iga padalqa laqnamqa gago Qotei awo jaram kobaq di awejunu qaji nanqi Kaja Du wo na iga elenjosib boletgeb.”

¹¹ Onaqa lan angro kalil nanqi na awo jaram ti tamo gate nanqi ti wagme qolqe nambile so qaji nanqi ti agutnjrsib tigelesoqneb. Tigelesosibqa

awo jaram namoq di singa pulutoqnsib Qotei qa endegsib louoqneb, ¹² “Bole. Gago Qotei a bati gaigai arebolebole ti rianj ti powo ti ñam ti singila ti sqas. Deqa iga a binjyoqnsim sqom. Bole.”

Qotei na aqa tamo ungasari nanjo gulbe kalil kobotetnjrqas

¹³ Onaqa tamo gate bei na nenembej, “Tamo ungasari gara qat olekokba jigejunub qaji di yai nanji? Nanji tal qabe?” ¹⁴ Onaqa e na kamba minjem, “O ijo tamo koba, ni segi qalie.” Onaqa merbej, “Tamo ungasari nanji di jeu tamo nanji na tulanj ugeugeinjsib gulbe ti jaqatinj ti enjreb. Nanji Kaja Du aqa leñ aiyej qaji dena nanjo gara yanselenonab qatej. ¹⁵ Deqa nanji Qotei aqa awo jaram namoq di tigelooqnsibqa bati gaigai qanam ti qolo ti Qotei aqa atra tal miligiq di sosibqa a waueteqnub. Qotei awo jaram kobaq di awejunu qaji a segi nanji koba na sosimqa taqatnjroqnas. ¹⁶ Deqa nanji olo bunu mamnjrqasai. Nanji bunu ya qarnjqasai. Sen na olo nanji kanjanjqasai. Inji bei na dego nanji kanjanjqasai. ¹⁷ Kaja Du awo jaram jojomq di unu qaji a nanjo Mandor Koba gaigai sqas. A nanji joqoqnsim ñambile gaigai sqajqa ya jumbumq giloqnas. Qotei na nanjo ñam ya kalil nuntetnjrimqa nanji olo bunu akamqasai.”

8

Kaja Du a kandel aqa namur namba 7 waqtej

¹ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 7 waqtonaqa lanj qureq di nanji kirikiriosib sonab sawa dabkonjosiq sokiñalayej. ² Sokiñalayonaq e na

laŋ aŋgro 7 Qotei aqa ulatamuq di tigelesoqneb qaji naŋgi unjrem. Unjrem di naŋgi gul 7 ojsib tigelesoqneb.

³ Onaqa laŋ aŋgro bei bosiq a tra bijal jojomq di tigelesoqnej. A tabir gol na gereiyo qaji di ojesoqnej. Di kiyaaqa? A ŋam sum osim tabir miligiq di bilentosim koitimqa qurem quleq ti oqwajqa deqa. Onaqa naŋgi ŋam sum koba a yonabqa osiqa Qotei aqa segi tamo uŋgasari kalil naŋgo pailyo ti ŋam sum de ti turtosiqa a tra bijal gol na gereiyo qaji dia Qotei atraiyej. A tra bijal di awo jaram namoq di unu. ⁴ Atraiyonaqa Qotei aqa segi tamo uŋgasari naŋgo pailyo ti qurem quleqt de ti laŋ aŋgro aqa baŋq dena oqsiqa Qotei aqa ulatamuq di brantej. ⁵ Onaqa laŋ aŋgro a tabir di osiqa a tra bijalq dena ŋamyuwo osiqa tabirq di jugonaq maqonaqa waiyonaq mandamq aiyej. Ainaqa kola anjam ti qatron ti minjal ti mimin koba ti brantej.

Laŋ aŋgro qolqe naŋgi gul anjameb

⁶ Onaqa laŋ aŋgro 7 gul 7 ojesoqneb qaji naŋgi gul anjamqajqa tigelosib rarieb.

⁷ Laŋ aŋgro namba 1 a namo aqa gul anjamej. Gul anjamonaqa ais awa bul ŋamyuwo ti leŋ ti turtosib mandamq aiyeb. Ainabqa ŋamtaŋ ti ŋin ti mandam taqal qujaiq di so qaji di kalil yuekriteb. Mandam taqal aiyel uratonab soqnej.

⁸ Onaqa laŋ aŋgro namba 2 na aqa gul anjamonaqa ingi bei mana kobaquja bul yusiq puloŋeqnaqa osib waiyonab yuwalq aiyej. Ainaqa yuwal taqal qujai leŋ bulyej. Yuwal taqal aiyel leŋ bulyosai.

⁹ Degonaqa wagme kalil yuwal taqal qujaiq di

ņambile so qaji naņgi moreņeb. Qobuņ kalil dego yuwal taqal qujaiq di so qaji naņgi padalekriteb.

¹⁰ Onaqa laņ angro namba 3 na aqa gul anjamonaqa bongar kobaquja tor bul yusiq puloņosiq laņ qure uratosiq ya ti ya jumbum ti mandam taqal qujaiq di so qaji deq aiyej. Mandam taqal aiyelq di sai. ¹¹ Bongar di aqa ñam Isa Koba. Bongar di ya ti ya jumbum ti mandam taqal qujaiq di so qaji deq ainaqa ya di isakobaeb. Deqa tamo gargekoba naņgi ya di uysib isakobainjrnaqa moreņeb.

¹² Onaqa laņ angro namba 4 na aqa gul anjamonaqa seņ taqal qujai ugeej. Bai taqal qujai dego ugeej. Bongar kalil laņ taqal qujaiq di so qaji naņgi dego ugeeleneb. Laņ taqal aiyelq di sai. Deqa qanam seņ taqal qujai ambruej. Qolo bai taqal qujai ambruej. Bongar kalil laņ taqal qujaiq di so qaji naņgi dego ambrueleneb.

¹³ Onaqa e olo ñam atsimqa baira kobaquja laņ sorgomq di tiosiq laqnaq unem. A tulaņ leleņosiq endegsi marnaq e quem, “O aiyo! Laņ angro qalub naņgi gul anjamosaiunub. Naņgi gul anjamabqa tamo uņgasari mandamq di unub qaji naņgi gulbe tulaņ kokba osib padalougetqab.”

9

Laņ angro namba 5 na aqa gul anjamej

¹ Onaqa laņ angro namba 5 na aqa gul anjamonaqa bongar bei laņ uratosiq mandamq aiyeqnaq e unem. Unem di naņgi na bongar di siņgila yonabqa a gilsiq sub guma koba waqtej. ² Waqtonaqa qurem koba subq dena oqej. Liki yusiq qurem koba oqeqnu dego kere. Subq dena

qurem oqsiqa seŋ ti laŋ ti ambrutej. ³ Onaqa quremq dena sis tulaŋ gargekoba naŋgi brantosib mandamq aiyeleneb. Mandamq ainabqa Qotei na naŋgi singila koba enjrej. Singila di belqalaqala naŋgo singila ti kere. ⁴ Singila enjrsiqa minjrej, “Niŋgi na ñiŋ ti ŋam baŋga gesgi ti ŋamtaŋ ti ugeugeinjraib. Naŋgi uratnjrib soqneb. Tamo uŋgasari naŋgo lanjaq di Qotei aqa toqor osai qaji naŋgi segi ugeugeinjriy. ⁵ Ugeugeinjrsib jaqatiŋ koba enjroqñibqa bai 5 naŋgi jaqatiŋ oqnsib sqab. Ariya niŋgi na naŋgi moiyoŋnjraib. Jaqatiŋ segi enjroqñiy.” Onaqa sis naŋgi dena tamo uŋgasari Qotei aqa toqor osai qaji naŋgi jaqatiŋ tulaŋ uge enjroqneb. Belqalaqala na tamo uŋgasari naŋgi uñinjreqnub dego kere. ⁶ Bati deqa tamo uŋgasari naŋgi moreŋqa gam ŋamab ŋamab ugeinjrqa. Naŋgi moreŋqa are soqñim naŋgi moreŋqa keresai.

⁷ E sis naŋgi unjrem di hos qoto qa gilqajqa walatnjreqnub dego kere. Sis naŋgo gateq di gate tatal gol na gereiyo qaji atelenesoqneb. Naŋgo ulatamu tamo ulatamu bul. ⁸ Naŋgo gate baŋga olekoba. Uŋa naŋgo gate baŋga bul. Naŋgo qalagei laion naŋgo qalagei bul. ⁹ Naŋgo are targaq di gara jugo dumu bul singila koba atesoqneb. Naŋgo bari aqa anjam ato hos gargekoba roŋgom ti qoto qa gurgur ti gileqñab siŋga anjam ateqnub dego kere. ¹⁰ Sis naŋgo weru belqalaqala naŋgo weru bul, qaja ti. Naŋgo singila weruqsi unu. Weru dena tamo uŋgasari naŋgi jaqatiŋ enjrqa kere. Yim naŋgi bai 5 jaqatiŋ oqnsib sqab. ¹¹ Sis naŋgo mandor agi sub guma koba taqato qaji laŋ aŋgro. Aqa ñam Hibru anjam na Abadon. Gago anjam na

Tamo Padaltnjro Qaji.

¹² Gulbe kobaquja namba 1 agi koboqo. Ningi quiy. Gulbe kokba aiyel brantosai unub. Sokiñalayosib brantqab.

Lañ angro namba 6 na aqa gul anjamej

¹³ Onaqa lañ angro namba 6 na aqa gul anjamonaqa atra bijal gol na gereiyo qaji aqa qala qolqe nanço ambleq dena tamo bei aqa kakro brantonaq e quem. Atra bijal di Qotei aqa ulatamuq di unu. ¹⁴ Onaqa tamo dena lañ angro namba 6 gul ojesoqnej qaji di minjej, “Lañ angro qolqe Yufretis ya koba qalaq di tontnjreb unub qaji nançi di palontnjre.” ¹⁵ Onaqa lañ angro namba 6 a anjam di qusiqa gilsiq lañ angro qolqe nançi di palontnjrej. Nançi na tamo unçasari kalil mandam taqal qujaiq di so qaji nançi ñumib moreñqajqa deqa osiq nançi palontnjrej. Tamo unçasari mandam taqal aiyelq di so qaji nançi ñumqasai. Nançi bole sqab. Bati Qotei a nami giltej qaji di brantimqa lañ angro qolqe nançi dena tamo unçasari nançi ñumqab. Nançi deqa tariñosib sonab bati di tintiñ brantonaqa lañ angro namba 6 a gilsiq nançi palontnjrej. ¹⁶ Onaqa qaja tamo tulañ gargekoba hos quraq di awesoqneb qaji nançi branteb. Nançi 200 milion e degsi quem. ¹⁷ E ñeio bulosimqa tamo hos quraq di awesoqneb qaji nançi unjrem di nanço are targaq di gara jugo dumu bul singila koba jigelenesoqneb. Gara jugo qudei di nanço wala lent. Qudei qenjent. Qudei merient. Hos nanço gate laion nanço gate bul. Nanço medabuq na ñamyuwo ti qurem ti meniñ yuo ti branteleneb. ¹⁸ Gulbe qalub dena tamo unçasari kalil mandam

taqal qujaiq di so qaji nanği ñumeleneb. Mandam taqal aiyel urateb. Namyuwo ti qurem ti meniñ yuo ti hos nanço medabuq na branteleneb qaji dena tamo unçasari nanği ñumeleneb. ¹⁹ Hos nanço singila nanço medabuqsi weruqsi unu. Nanço weru amal bul, gate ti. Nanço weru dena tamo unçasari nanği ugeugeinjreqnub.

²⁰ Ariya tamo unçasari gulbe qalub dena ñumosai qaji nanği are bulyosai. Nanği mondor uge uge ti gisañ qotei nanço sulum ti binjinroqneq. Nanço kumbra uge di nanği uratosaiyoqneq. Nanço segi ban na sulum di gereiyoqneq. Gol na silva na bras na meniñ na ñamtañ na ti gereiyoqneq. Sulum di qunuñ saiqoji. Deqa nanği ñam atqa keresai. Nanği anjam quqwa keresai. Nanği walwelqa keresai. ²¹ Tamo unçasari nanği di leñ ojoqneq. Nanği gumaninjoqneq. Nanği quñam qaloqneq. Nanği sambalaoqneq. Nanği bajinjoqneq. Nanço kumbra uge uge kalil di nanği uratosaiyoqneq. Osib are bulyosaioqneq.

10

Jon a buk kiñala uyej

¹ Onaqa lañ angro bei a lañ goge na aiyeqnaq e unem. A lañ angro singila koba. A lañbi na kabuosiqqa aqa gateq di tuembiñ atesoqnej. Aqa ulatamu señ bul suwanjoqnej. Aqa singa tal ai yusiq ñangao bul. ² Aqa banq di buk kiñala bei waqesonaq ojesoqnej. Aqa singa wo yuwalq di atej. Singa qonañ mandamq di atej. ³ A tulañ lelenej. Laion anjameqnu dego kere. Lelenonaqa kola 7 nanği anjam ateb. ⁴ Kola 7 nanği anjam atnabqa e nanço

anjam qusim nenjrenjyqa laqnamqa lanj goge dia tamo bei anjam marnaqa e aqa kakro quem. A na merbej, “Kola 7 nanjo anjam di qusim tent. Nenjrenjyaim.”

⁵ Onaqa lanj angro yuwalqsi mandamqsi sinja atsiq tigelesonaq e unem qaji a na aqa banj wo soqtonaqa lanq oqej. ⁶ Osiqa Qotei lanj ti mandam ti yuwal ti inji inji kalil ti gereiyelenej qaji aqa ñam na endegsi marej, “E bole marqai. Diño bati jojomoqo. Deqa Qotei a tariñsokobaiyqasai. ⁷ Lanj angro namba 7 na aqa gul anjamamqa Qotei aqa uli anjam nami aqa medabu o tamo nanji minjroqnej qaji di a na babetkritqas. Uli anjam di Qotei aqa anjam bole. Aqa medabu o tamo nanji di aqa wau tamo.”

⁸ Onaqa tamo lanj goge dia anjam merbonaq e aqa kakro quem qaji a na olo merbej, “Ni gilsim lanj angro aqa sinja yuwalqsi mandamqsi atsiq tigelejunu qaji aqa banq di buk waqejunu di yayiosim am.” ⁹ Onaqa e lanj angro di aqa areq gilsim minjem, “Ni buk kiñala ino banj na ojejunum qaji di e ebe.” Onaqa merbej, “Ni osim uye. Uyimqa ino medabuq di bisim qaq bul tulan qaqatinmqas. Aisim ino bi aniq di isakobaimqas.” ¹⁰ A degsi merbonaqa e aqa banq dena buk kiñala di yayiosim uyem. E uynamqa ijo medabuq di bisim qaq bul tulan qaqatinbej. Aisiq ijo bi aniq di isakobaibej.

¹¹ Onaqa nanji na olo merbeb, “Ni Qotei aqa medabu osimqa anjam palontoqnqam. Tamo ungasari leñ segi segi, sawa segi segi, anjam maro segi segi nanjo kumbra qa ni anjam palontoqnqam. Mandor kokba gargekoba nanjo kumbra qa

dego ni anjam palontoqnqam.”

11

Tamo aiyel nanɣi Qotei aqa anjam palontoqneɓ

¹ Onaqa nanɣi na e walwelqajqa toqon ebsibqa merbeb, “Ni toqon endi waiyosim Qotei aqa atra tal aqa ole keret. Osim atra bijal aqa ole dego keret. Tamo unɣasari atra tal miligiɔ di loueqnub qaji nanɣi dego sisiy. ² Ariya ni que. Koro sawa atra tal meq di unu qaji di keretaim. Di urat. Qotei na koro sawa di tamo Juda sai nanɣi enjrimqa nanɣi aqa qure koba niñaqyoqnibqa bai 42 gilqas. ³ Bati deqa e na ijo anjam palonto tamo aiyel qarinjritqa nanɣi are ugeɔ qaji gara jigsib ijo anjam palontoqnibqa bati 1,260 gilqas.”

⁴ Tamo aiyel di kanar qeli bul. Nanɣi aiyel lam bul dego. Nanɣi mandam taqato qaji Tamo Koba aqa ulatamuɔ di tigelejunub. ⁵ Tamo qudei na nanɣi aiyel ugeugeinjrqa maribqa nanɣo aiyel medabuɔ na nɣamyuwo brantosim nanɣo jeu tamo nanɣi di koitnjrim yuekritosib morenqab. Tamo bei na nanɣi aiyel ugeugeinjrqa marimqa kumbra dena qujai a segi moiɣas. ⁶ Qotei na nanɣi aiyel siɣila enjrimqa nanɣo anjam maro bati qa nanɣi lan getentibqa awa bqasai. A na nanɣi aiyel siɣila enjrimqa nanɣi maribqa ya kalil len bulyqas. Nanɣi aiyel na tamo unɣasari nanɣi gulbe uge uge enjroqnqa kere. Yim dena nanɣi tulan niñaqoqnqab. Nanɣi aiyel manwa di babtqajqa are soqnim babtqanqab.

⁷ Nanɣo aiyel anjam maro bati koboamqa wagme juwan sub guma kobaɔ di unu qaji a subq

dena brantosim nanġi aiyel qoto itnjrsim a qoto sinġilaosim nanġi ñumim morenqab. ⁸ Morenqabqa nanġo aiyel jejamu qure aqa gam koba ambleq di uratnjrib sqab. Qure di aqa ñam iga sasirosim mareqnum, “Sodom ti Isip ti.” Qure dia nami nanġo Tamo Koba ñamburbasq di qamnab moiyej. ⁹ Nanġo aiyel jejamu gam ambleq di soqnibqa tamo unġasari jejamu segi segi, sawa segi segi, anjam maro segi segi, leñ segi segi kalil nanġi belenosi b nanġo aiyel jejamu koqnjroqnbq bati qalub bei oto gilqas. Nanġo aiyel jejamu subq atqa saidoqnqab. ¹⁰ Nanġi aiyel morenqonub deqa tamo unġasari kalil mandamq di unub qaji nanġi tulañ areboleboleinjroqnmqa inġi uyoqnsib lou tuoqnsib nanġo was nanġi lueinjroqnbq. Nanġi kumbra degyoqnqab. Di kiyaaqa? Qotei aqa medabu o tamo aiyel nanġi dena tamo unġasari kalil mandamq di so qaji nanġi jaqatin koba enjroqneb deqa.

¹¹ Bati qalub bei oto di koboonaqa Qotei na jagwa qarinyonaqa nanġo aiyel miligiq aiyej. Ainaqa nanġi aiyel olo mondor osib ñambile sosib tigeleb. Tigelonabqa tamo unġasari nanġi na nanġi aiyel unjrsib tulañ ulaugeteb. ¹² Onaqa lanġ goge dia lanġ anġro bei a tulañ lelenosiqa nanġi aiyel metnjrej, “Niñgi goge endeq boiy.” Metnjrnaqa nanġi aiyel aqa kakro qusibqa lanġbi miligiq na lanġ qureq oqeqnabqa nanġo jeu tamo nanġi na nanġi koqnjresoqneb. ¹³ Onaqa bati qujai deqa mimiñ tulañ kobaquja dosiq qure koba di reñġinyonaqa qure taqal qujai padalej. Qure taqal 9 padalosai. Mimiñ dena tamo unġasari 7,000 padaltnjrej.

Onaqa tamo ungasari mimin dena padaltnjrosai qaji nanği tulan ulaugetosib Qotei lan qureq di unu qaji aqa ñam soqteb.

¹⁴ Gulbe kobaquja namba 2 agi koboqo. Ningi quiy. Sokiñalayimqa olo gulbe kobaquja namba 3 brantqas.

Lan angro namba 7 na aqa gul anjamej

¹⁵ Onaqa lan angro namba 7 na aqa gul anjamon-aqa tamo ungasari kalil lan qureq di so qaji nanği tulan lelenosib endegsib marnab e quem, “Gago Tamo Koba aqa Kristus wo Mandor Kokba sqajqa bati brantqo. Deqa nanği aiyel bati gaigai Mandor Kokba sosib mandam taqatqab.” ¹⁶ Onaqa tamo gate 24 Qotei aqa ulatamuq di nanço awo jaramqsi awesoqneq qaji nanği sinğa pulutosib ñam quosib Qotei louetoqneq. ¹⁷ Osib endegsib pailyoqneq, “O Tamo Koba Qotei, sinğila kalil inoq di unu.

Ni bini unum. Ni nami soqnem.

Ni na ino sinğila osim ni Mandor Kobaonum.

Deqa iga ni binimeqnum.

¹⁸ Sawa bei bei qaji nanği tulan minjin oqetnjre-qnu.

Ino minjin oqwajqa bati dego brantqo.

Ni na tamo ungasari moreño qaji nanği peginjrqa-jqa bati brantqo.

Ni na ino wau tamo kalil nanği awai bole enjrqa-jqa bati dego brantqo.

Ino wau tamo nanği di agi ino medabu o qaji tamo ti, ino segi tamo ungasari bole nanği ti, tamo kalil ino ñam qa ulaeqnub qaji nanği ti.

Ino wau tamo nan̄gi di agi tamo ñam kokba ti tamo ñam saīqoji ti. Ni na nan̄gi awai bole enjrqajqa bati brantqo.

Ariya tamo un̄gasari mandam ugeugeiyeqnub qaji nan̄gi ni na kamba ugeugeinjrqa bati dego brantqo.”

¹⁹ Tamo gate 24 nan̄gi degsib Qotei qa loueqn-abqa lan̄ an̄gro nan̄gi na Qotei aqa atra tal lan̄ qureq di unu qaji aqa siran̄ waqteb. Waqtosibqa Qotei aqa dal an̄jam so qaji ñam mon̄gum tal miligiq di sonaq uneb. Onaqa minjal ti qatron̄ ti kola an̄jam ti mimiñ ti ais on̄gol kokba awa bul ti aiyelen̄eb.

12

Jon a un̄a bei amal uge wo un̄rej

¹ Lan̄ goge dia Qotei aqa man̄wa bei branton̄aq e unem. E unem di un̄a bei tigelesoqnej. Un̄a di a sen̄ na kabuosiq̄a baiq di tigelesoqnej. Aqa gateq di bongar 12 atsiq soqnej. ² Un̄a di a guman̄ ti. A an̄gro oqajqa jejamu jaqatin̄yeqnaqa tulan̄ pailoqnej. ³ Onaqa lan̄ goge dia man̄wa bei branton̄aq e unem. E unem di amal lent kobaquja soqnej. Amal di aqa gate 7 ti aqa qala 10 ti soqnej. Aqa gateq di dego gate tatal 7 soqneb. Gate tatal di mandor kokba nan̄gi na ateqnub deqaji bul. ⁴ Aqa weru na bongar kalil lan̄ taqal qujaiq di so qaji nan̄gi butuyn̄rnaqa ululon̄osib mandamq aiyelen̄eb. Lan̄ taqal aiyelq di sai.

Un̄a di an̄grotimqa amal dena an̄gro a qalsim uyqajqa deqa osiq un̄a aqa areq di tigelesosiq koqyosiq tariñoqnej. ⁵ Onaqa un̄a di aqaraton̄aqa

aqa angro mel nambabey. Angro di mondon Qotei na singila yimqa a bu toqon ojsim tamo ungasari kalil sawa sawa kalilq di unub qaji nanqi singila na taqatnjroqnas. Angro mel nambabey qaji di Qotei na oqujatosiq lan qureq osi oqej. Oqsiqa aqa awo jaramq di awotej. ⁶ Onaqa unqa di a ulanosiqa wadau sawaq gilej. Dia aqa segi so sawa Qotei na nami gereiyetej. A di soqnimqa Qotei na bati 1,260 a taqatesosim ingi anaiyoqnas.

⁷ Ariya lan goge dia qoto koba brantej. Lan angro gate Maikel aqa lan angro nanqi ti tigelosib amal qoto iteb. Onaqa amal aqa lan angro nanqi ti kamba tigelosib Maikel aqa lan angro nanqi ti qoto itnjreb. ⁸ Onaqa amal aqa lan angro nanqi ti qoto singilaqajqa keresaiinjrej deqa nanqi lan qureq di sqa keresai. ⁹ Qotei aqa lan angro nanqi na amal kobaquja aqa lan angro nanqi ti breinjrnab mandamq aiyeleneb. Amal di nami soqnej qaji. Aqa ñam Satan. Aqa ñam bei, “Tamo Ungasari Kalil Nanjo Ñam Ugetetnjro Qaji.” A na tamo ungasari kalil mandamq di unub qaji nanqi gisa gisanjreqnu.

¹⁰ Onaqa olo lan goge dia lan angro bei tulan lelenonaqa e aqa kakro quem. A anjam endegsi marej, “Tamo ungasari nanqi padalqa laqnaqqa gago Qotei na nanqi elenqo. A kumbra di yqo deqa aqa singila boleq dekritqo. A gago Mandor Koba unu. Amal na qolo ti qanam ti Qotei aqa ulatamuq di gago Kristen was nanjo ñam ugetetnjreqnu. Amal di waiyonub mandamq aiqo. Deqa bini Qotei aqa Kristus a ñam koba ti singila koba ti unu. ¹¹ Gago was nanqi nanjo segi jejamu

bole sqajqa deqa are qalosaioqneb. Kaja Du a moisiq aqa leŋ aiyej deqa naŋgi qoto bunjoqnsib endegsib are qaloqneb, ‘Uŋgum, jeu tamo naŋgi na iga lugwajqa marsib lugwab di kere. Iga deqa ulaqasai.’ Naŋgi degsib are qaloqnsib Yesus aqa anjam mare mare laqneb. ¹² Deqa laŋ qure ti tamo uŋgasari laŋ qureq di unub qaji niŋgi ti areboleboleiŋgeme. Mandam ti yuwal ti niŋgi geregere ŋam atiy. Gulbe kobaquja nuŋgoq di brantqas. Satan a sokiŋalayosim padalqas di qalieosiq deqa minjiŋ ani oqetqoqa niŋgi ugeugeiŋwa aiqo.” Laŋ aŋgro a anjam degsi marej.

¹³ Amal di waiyonab mandamq aiyej di unsiqa a na uŋa aŋgro mel ŋambabtej qaji di qalim moiqaqqa deqa dadauryoqnej. ¹⁴ Onaqa naŋgi na baira kobaquja aqa bari aiyel uŋa di yonabqa jigsiqua amal di uratosiqua pururuosiqua aqa segi so sawaq gilsiqua wadau sawaq di brantej. Dia Qotei na uŋa di geregere taqatosimqa wausau qalub bai 6 iŋgi anaiyoqnqas. ¹⁵ Onaqa e olo ŋam atsimqa amal aqa medabuq na ya beqyonaqa ya meli do bulosiqua uŋa di dauryonaq unem. Ya dena uŋa di qalsim moiyoqajqa deqa amal na ya di beqyej. ¹⁶ Onaqa mandam na uŋa aqaryaiyosiqua meanosiqua ya amal na beqyej qaji di kalil uyekritej. ¹⁷ Deqa amal a uŋa qa minjiŋ ani oqetonaqa uŋa aqa aŋgro qudei naŋgi qoto itnjrqajqa gilej. Uŋa aqa aŋgro naŋgi di agi tamo uŋgasari Qotei aqa dal anjam dauryoqnsibqa Yesus aqa anjam mare mare laqnub qaji. ¹⁸ Ariya amal a gilsiqua alile di tigelesoqnej.

13

Wagme juwan aiyel nanği branteb

¹ Onaqa e olo ñam atsimqa wagme juwan unem. A yuwalq dena brantonaq unem. Aqa gate 7 ti aqa qala 10 ti soqneb. Aqa qalaq di gate tatal 10 soqneb. Gate tatal di mandor kokba nanği na ateqnub deqaji bul. Aqa gateq di ñam qudei nengrenyonab soqneb. Ñam di Qotei misilinyo qaji ñam. ² Wagme juwan e unem qaji di pusi juwan bul kobaquja. Pusi di aqa ñam lepat. Aqa singa bea aqa singa bul. Aqa medabu laion aqa medabu bul. Amal na aqa segi singila wagme juwan di yosiqa minjej, “Ni e ombla mandor kokba sqom.” Osiqa a ñam kobaquja yej. ³ Wagme juwan di aqa gate bei nami qalnab moisiq yu ti so bulonaq e unem. Yu di olo mosoonaq e aqa pirigi unem. Onaqa tamo unğasari kalil wagme juwan di uneb qaji nanği tulan prugugetosib a dauryoqneb. ⁴ Amal na aqa segi ñam wagme juwan di yej deqa tamo unğasari nanği amal a qa louoqneb. Osib wagme juwan a qa dego louoqnsibqa maroqneb, “Tamo yai aqa singila wagme juwan aqa singila ti kere? Tamo yai na a qoto itqa kere? Tamo dego bei sosai.”

⁵ Onaqa Qotei na wagme juwan di odyonaqa tigelosiqa diqoqnsiqa Qotei misilinyoqnej. Qotei na a singila yonaqa bai 42 a kumbra di yoqnej. ⁶ Yoqnsiqa aqa segi medabu waqtoqnsiqa Qotei misilinyoqnej. Osiqa Qotei aqa ñam ti aqa tal ti tamo unğasari lan qureq di unub qaji nanği ti misilijnroqnej. ⁷ Onaqa Qotei na wagme juwan di olo odyonaqa tigelosiqa Qotei aqa segi tamo unğasari nanği qoto itnjroqnsiqa nanği ñumoqnsiqa

a segi qoto singilaoqnej. Onaqa Qotei na a olo singila yonaqa a na tamo ungasari kalil leñ segi segi, sawa segi segi, anjam maro segi segi, jejamu segi segi nanği taqatnjroqnej. ⁸ Deqa tamo ungasari kalil mandamq di unub qaji nanği na wagne juwan di binjiyoqnsib aqa ñam tulañ soqtoqñqab. Tamo ungasari nanği di Qotei a nami mandam atosaisosiqqa nanği ñambile gaigai sqajqa saidosiq ñambile qa buk miligiq di nanço ñam nenğrenyqa uratej. Buk di agi Kaja Du nami qalnab moiyej qaji aqa buk.

⁹ Tamo a dabkala ti sqas di a anjam endi geregere qusim poiye. ¹⁰ Qotei a tamo bei tonto talq di waiyqa marimqa tamo di osib tonto talq di waiyqab. Tamo bei na tamo bei sebru na qalqas di a kamba sebru na qalib moiqas. Kumbra deqaji brantimqa bati deqa Qotei aqa segi tamo ungasari nanği Yesus qa nanço areqalo singilatoqnebe. Osib gulbe qoboioqnsib soqnebe.

¹¹ Onaqa wagne juwan bei mandam miligiq na brantonaq e unem. Wagne di aqa gateq di qala aiyel soqneb. Qala di kaja du nanço qala bul. E aqa anjam maro quem di amal aqa anjam maro bul. ¹² Wagne juwan dena wagne juwan e nami unem qaji aqa singila kalil yaiyej. Yaiyosiqqa a na mandam ti tamo ungasari mandamq di so qaji nanği ti nanço areqalo tigeltetnjreqnaqa nanği wagne juwan e nami unem qaji a qa loueqnub. Wagne juwan e nami unem qaji di agi qalnab moisiqa aqa yu olo mosoonaq e aqa pirigi unem. ¹³ Wagne juwan bunu brantej qaji di a mañwa tulañ kokba babteqnaq e unem. A mañwa bei endegsi babteqnu. A na tamo ungasari nanço ulatamuq di

ɲamyuwo meteqnaqa lan goge na ɲamyuwo branteqnsiqa mandamq aiyeqnu. ¹⁴ Qotei na odyej deqa a maɲwa di wagme juwan nami brantej qaji aqa ulatamuq di babteqnu. Osiqa kumbra dena a na tamo uɲgasari mandamq di so qaji naɲgi gisa gisaɲɲroqnsiqa endegsi minjreqnu, “Niɲgi sulum bei gereiyiy. Gereiyqa osibqa wagme juwan aqa ulatamu bul gereiyosib aqa ñam soqtoqniy.” Wagme juwan di agi nami serie na qalnab moisiq olo tigelosiqa ɲambile soqnej. ¹⁵ Qotei na wagme juwan bunu brantej qaji di odyonaqa a na sulum di mondor yonaqa a ɲambile osiqa anjam mareqnu. A degyeqnu. Di kiyaaqa? Tamo uɲgasari naɲgi sulum di biɲiyosib a qa louoqɲajqa deqa. Tamo uɲgasari sulum di biɲiyqa urateqɲub qaji naɲgi di a na ñumim moreɲqab.

¹⁶ Ariya wagme juwan bunu brantej qaji a na aqa wau tamo naɲgi endegsi minjreqnu, “Niɲgi na tamo uɲgasari kalil naɲgo baɲ woqsi lanjaqsi ijo toqor atetɲriy.” Degsi minjreqnaqa naɲgi giloqnsib toqor atetɲreqnub. Tamo ñam saiqoji naɲgi ti tamo ñam ti tamo ñoro ti tamo iɲgi iɲgi saiqoji naɲgi ti kaɲgal tamo ti tamo naɲgo segi wau ojo qaji naɲgi ti kalil naɲgo baɲ woqsi lanjaqsi toqor ateleɲeqnub. ¹⁷ Tamo bei aqaq di toqor atqa minjib saidqas di a olo bunuqna iɲgi awaiyqajqa getentqab. A iɲgi bei qarinyosim silali oqajqa dego getentqab. Toqor di wagme juwan aqa segi ñam. Iga ñam di sisiyqom di aqa utru brantqas. ¹⁸ Tamo a areqalo bole ti sqas di a wagme juwan aqa ñam di geregere sisiyosim poiyem. Ñam di tamo naɲgo ñam bul. Iga ñam di sisiyqom di 666 brantqas.

14

Kaja Du aqa tamo ungasari nanji lou bunuj na louoqneb

¹ Onaqa e olo nam atsimqa Kaja Du a Saion manaq di tigelesonaq unem. Tamo 144,000 nanji dego a koba na tigelesonab unjrem. Unjrem di nanjo lanjaq di Kaja Du aqa nam ti aqa Abu aqa nam ti nenrenyonab soqnej. ² Onaqa lan goge dia tamo ungasari tulan gargekoba nanji anjam bei murqumyoqnsib mareqnaqqa e nanjo kakro quem. E nanjo kakro quem di ya koba meli dosiq anjam ato bul. Kakro di kola aisiq anjam atobulej. E kakro quem di tamo nanji gombin anjamo bul. ³ Tamo ungasari nanji di Qotei aqa awo jaram namoq di tigelesosibqa wagme qolqe nambile so qaji nanji ti tamo gate nanji ti nanjo namdamuq di lou bunuj na louoqneb. Tamo 144,000 Qotei na nami mandamq dena awaiyelenej qaji nanji segi lou di qalieqa kere. Tamo qudei nanji lou di qalieqa keresai. ⁴ Tamo 144,000 nanji di nami unja ti sambalaosaiqneb. Deqa nanjo jejamu yala jigatosai. Nanji une saiqoji. Kaja Du a walwelosiq sawa sawaq gileqnaqa nanji a dauryosib laqnuq. Tamo kalil mandamq di unub qaji nanjo ambleq dena Qotei na tamo 144,000 nanji di awaiyelenej. Deqa nanji inji meli bunuj bulosib Qotei aqa Kaja Du wo nanjo segi tamo unub. ⁵ Nanji nami gisan anjam bei marosaiqneb. Nanjo jejamuq di une bei saiqoji.

Lan angro qalub nanji Qotei aqa anjam maroqneb

⁶ Onaqa lan angro bei lan sorgomq di pururueqnaqa e unem. Lan angro dena Qotei aqa anjam bole bati gaigai sqas qaji di osi giloqnsiqa tamo ungasari kalil mandamq di unub qaji nanqi minjroqnsiq laqnej. A na tamo ungasari len segi segi, sawa segi segi, anjam maro segi segi, jejamu segi segi nanqi turtnjroqnsiq anjam bole di minjroqnsiq laqnej. ⁷ A tulan lelenjoqnsiqa endegsi minjroqnej, “Qotei na tamo ungasari nanqi peginjrqajqa bati brantqo. Deqa ninqi Qotei ulaiyoqnsib aqa ñam soqtoqniy. Qotei a lan ti mandam ti yuwal ti ya jumbum ti kalil gereiyej. Deqa ninqi a qa louoqniy.”

⁸ Onaqa lan angro bei na lan angro di dauryosiq bej. Bosiq endegsi marej, “Qure koba Babilon a tulan padalougetqo! Od, a tulan padalougetqo! Babilon a na tamo ungasari kalil mandamq di so qaji nanqo are tigeltetnjreqnaqa nanqi aqa sambala kumbra dauryoqneb. Osiqa a na wain singila koba bul nanqi anainjreqnaq nanarioqneb.”

⁹ Onaqa lan angro bei a lan angro aiyel nanqi di daurnjrsiq bej. Bosiq tulan lelenosiqa marej, “Tamo bei a wagme juwan aqa sulum wo qa louoqnsimqa aqa lanjaqsi banqsi toqor oqas di a wain singila koba uyobulqas. ¹⁰ Wain dena Qotei aqa minjin singila koba sigitejunu. Qotei a wain di ya ti bulyosai. A na aqa minjin gambanq di qamsim tamo di anaiyim uyqas. Uysimqa Qotei aqa lan angro nanqi Kaja Du ombla nanqo ulatamuq di namyuwo na ti menin yuo na ti jaqatin koba oqnsim sqas. ¹¹ Namyuwo di aqa qurem bati gaigai oqoqngas. Tamo nanqi wagme juwan aqa ñam ti aqa toqor ti osib aqa sulum wo bininjreqnub qaji

nangi bati gaigai qanam ti qolo ti jaqatin koba oqnsib sqab. Nangi aqaratqa keresai.”

¹² Kumbra deqaji brantimqa bati deqa Qotei aqa segi tamo ungasari nangi gulbe qoboiyoqnsib singila na tigelesoqnebe. Nangi di Qotei aqa dal anjam dauryoqnsibqa Yesus qa nanjo areqalo singilateqnu.

¹³ Onaqa lan goge dia tamo bei a lelenonaqa e aqa kakro quem. A na merbej, “Ni anjam endegsi nenngrenye, ‘Bini qa ti bunuq qa ti tamo ungasari Tamo Koba a qa nanjo areqalo singilatosib morenqab qaji nangi tulan areboleboleinjrim sqab.’” Onaqa Qotei aqa Mondor a dego merbej, “Od, nangi mandam qa wau kalil uratosib lan qureq oqsib dia aqaratosib sqab. Kumbra bole kalil nangi mandamq di yoqneb qaji di aqa awai bole nangi lan qureq oqsib itqab.”

Mandam qa inji meli gentqa batiqo

¹⁴ Onaqa e olo nam atsimqa lanbi qat unem. Tamo bei a lanbiq di awesoqnej. Tamo di a Tamo Angro bul. Aqa gateq di gate tatal gol na gereiyo qaji di atsiq soqnej. Aqa banq di sarep olekoba tulan qala uge ojesoqnej. ¹⁵ Onaqa lan angro bei a Qotei aqa atra talq dena brantosiq tulan lelenosiq tamo lanbiq di awesoqnej qaji di minjej, “Inji meli gentqa batiqo. Mandam qa inji kalil meliekritonub deqa ni ino sarep osimqa inji meli ginjenye.” ¹⁶ Onaqa tamo lanbiq di awesoqnej qaji a na aqa sarep ganinyosiq mandamq di inji melielenjej di kalil ginjenyej.

¹⁷ Onaqa olo lan angro bei a Qotei aqa atra tal lan qureq di unu qaji dena brantej. A dego sarep tulan

qala uge ojesoqnej. ¹⁸ A brantonaqa olo lan angro bei a Qotei aqa atra bijalq dena brantej. Lan angro di Qotei na singila yonaqa a namyuwo taqatesoqnej. A brantosiqa tulan lelenosiqa lan angro sarep qala uge ojesoqnej qaji di minjej, “Mandam qa wain sil aqa gei meliekritonub. Deqa ni ino sarep qala uge di osimqa wain sil aqa gei ginjenyosim sawa qujaiq di koroinjre.” ¹⁹ Degsi minjnaqa lan angro dena tigelosiqa aqa sarep osiqa ganinyej. Ganinyosiqa mandamq di wain sil aqa gei melielenej qaji di kalil ginjenyekritosiqa sawa qujaiq di koroinjrej. Osiqa wain gei parato qaji kulum kobaqujaq di breinjrej. Kulum dena Qotei aqa minjin sigitejunu. ²⁰ Kulum di qure koba aqa polomq di ateb unu. Kulum miligiq di nanji na wain sil aqa gei paraparainjrnabqa kulumq dena lej koba aisiqa mandamq di tulan maqosiq oqsicq hos nanjo medabu tinq di dinej. Osiqa sawa tulan kobaquja kabutej. 300 kilomita dego.

15

Lan angro 7 nanji gulbe uge uge 7 ojesoqneb

¹ Onaqa manwa kobaquja bei lan goge di brantonaq e unem. Unsimqa tulan prugugetem. Lan angro 7 nanji gulbe uge uge 7 ojesoqneb. Gulbe uge uge di koboamqa Qotei aqa minjin torei koboqas. Amqa gulbe uge deqaji olo bunu brantqasai.

² Onaqa e inji bei yuwal banga bul unem. A tulan jeqilosiq qunun bulej. Yuwal baban gogeq di namyuwo pulonoqnej. Tamo ungasari nami qoto singilaosib wagme juwan ti aqa sulum ti aqa nam aqa toqor ti gotranjreb qaji nanji yuwal qalacq di

tigelosib Qotei aqa gombin ojelenesoqneb. ³ Osib Qotei aqa wau tamo Moses aqa lou ti Kaja Du aqa lou na ti endegsib louoqneb,

“O Tamo Koba Qotei, singila kalil inoq di unu.

Wau kalil ni yeqnum qaji di singila koba.

Iga ino wau di unoqnsim deqa tulan prugeqnum.

Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanjo Mandor Koba agi ni segi.

Kumbra kalil ni yeqnum qaji di tulan boledamu.

⁴ O Tamo Koba, ni segi qujai kumbra tulan bolequja yeqnum.

Ino jejamuq di une bei saiqoji.

Deqa tamo ungasari kalil nanji bati gaigai ni binimoqnsibqa ino nam soqtoqnsib sqab.

Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanji ino areq boqnsib ni qa louoqnqab.

Ino kumbra bole kalil ni segi na boleq babtekritonum.”

⁵ Onaqa e olo nam atsimqa Qotei aqa atra tal lan qureq di unu qaji aqa siran waqesonaq unem. Tal dia Qotei na aqa anjam bole babteqnu. ⁶ Onaqa lan angro 7 gulbe uge uge 7 di ojesoqneb qaji nanji Qotei aqa atra talq dena brantosib oqedeb. Nanji gara jugo qat tulan boledamu jigelenosib alalag gol na gereiyo qaji dena nanjo are targaq di kainyosib soqneb. ⁷ Onaqa wagme nambile so qaji bei a brantosiq tabir 7 gol na gereiyo qaji di elenosiq lan angro 7 nanji di enjrej. Tabir 7 di Qotei bati gaigai sqas qaji aqa minjin na maqesoqneb. ⁸ Onaqa Qotei aqa rian ti aqa singila ti dena qurem koba oqsiqa Qotei aqa atra tal getentej. Deqa tamo bei a Qotei aqa atra tal miligiq gilqa keresai. Lan angro 7 nanji gulbe uge uge 7 di bilentib koboamqa bati

deqa tamo nanği olo Qotei aqa atra tal miligiq gilqa kere.

16

Lan angro 7 nanği tabir 7 bilentonab mandamq aiyej

¹ Onaqa tamo bei Qotei aqa atra tal miligiq di soqnej qaji a anjam bei marnaqa e aqa kakro quem. A tulan lelenosiqa lan angro 7 nanği di endegsi minjrej, “Ninği tabir 7 Qotei aqa minjin na maqelenjenu qaji di bimblenyib mandamq aiyem.”

² Onaqa lan angro matu a gilsiq aqa tabir namo bilentonaga mandamq aiyej. Mandamq ainaqa tamo ungasari wagme juwan aqa toqor osib aqa sulum binjyoqneb qaji nanço jejamuq di yu singila kokba tulan uge bumbranyleneb.

³ Onaqa lan angro namba 2 a olo gilsiq aqa tabir yuwalq di bilentej. Bilentonaga yuwal a tamo moiyo qaji nanço len bulej. Onaqa inği inği kalil yuwal miligiq di nambile so qaji nanği morenekriteb.

⁴ Onaqa lan angro namba 3 a kamba gilsiq aqa tabir bilentonaga ya ti ya jumbum ti deq aiyej. Ainaqa ya kalil len na ugeej. ⁵ Onaqa lan angro bei a olo brantej. Lan angro di ya kalil taqato qaji lan angro. A na endegsi marnaq e quem, “O Qotei, ni bini unum. Ni nami soqnem. Ino kumbra kalil tulan bolequja. Ino jejamuq di une bei saiqoji. Ni segi getento koba. Utru deqa ni na jeu tamo nanği peginjrsimqa gulbe endi nançoq qarinyonum. O Qotei, ino kumbra di tulan bole tintin. ⁶ Jeu tamo

nanği dena ino medabu o qaji tamo nanği ti ino segi tamo unğasari nanği ti moyotnjreqnab nanğolej aiyoquej. Deqa ni na kamba lej anainjronum nanği uynub. Keretosim anainjronum.” ⁷ Onaqa atra bijal a endegsi marnaq e quem, “Od, Tamo Koba Qotei, siŋgila kalil inoq di unu. Ni na jeu tamo nanği di peginjreqnum di ni kumbra bole tiŋtiŋ yeqnum.”

⁸ Onaqa laŋ anğro namba 4 a gilsiq aqa tabir senq di bilentonaqa Qotei na odonaqa sen tulaŋ kaŋkaŋosiq tamo nanğolej jamu koitetnjrej. ⁹ Sen aqa ŋamyuwo di tulaŋ kaŋkaŋosiq tamo nanğolej jamu koitetnjrej. Qotei na gulbe uge di qarinyej deqa nanği aqa ñam misiliŋyoqnsib aqa ñam soqtqa urateb. Osib nanği are bulyosai.

¹⁰ Onaqa laŋ anğro namba 5 a gilsiq aqa tabir osiq wagme juwaŋ aqa awo jaramq di bilentej. Bilentonaqa tamo unğasari wagme juwaŋ na taqat-njresoqnej qaji nanği ambrukobainjrnaq soqneb. Sosib jaqatiŋ tulaŋ koba osib qala bisiriqtoqneb.

¹¹ Nanğolej jaqatiŋ qa ti yu uge uge nanğolej jamuq di bumbranyeleneb qaji deqa ti nanği tulaŋ minjiŋ oqetnjrnaqa Qotei laŋ qureq di unu qaji a misiliŋyoqneb. Nanğolej kumbra uge uge yoqneb qaji di nanği uratosai. Nanği are bulyosai dego.

¹² Onaqa laŋ anğro namba 6 a gilsiq aqa tabir Yufretis ya kobaq di bilentej. Bilentonaqa ya jeŋosiq mandor kokba nanği sen oqo sawaq dena bqajqa gam waqej. ¹³ Onaqa e mondor uge qalub unjrem. Mondor uge qalub di balum du du bul. Nanği amal aqa medabuq na ti wagme juwaŋ aqa medabuq na ti gisaŋ anjam maro qaji

wagme juwan aqa medabuq na ti branteleneb. ¹⁴ Mondor uge qalub dena manwa gargekoba yoqnsibqa mandor kokba sawa sawa kalil taqatejunub qaji nanqoq giloqnsib minjreqnub, “Ningi na nunqo qaja tamo kalil koroinjrsib minjribqa Qotei a tamo unqasari nanqi peginjrqqa batiamqa nanqi qotelenqab.” Qotqajqa bati di Qotei singila ti unu qaji aqa bati koba.

¹⁵ Onaqa Yesus a marej, “Ningi quiy. E bajin tamo bul nunqoq boqujatqai. Deqa tamo bei a nam sosim aqa gara tigsim sqas di a areboleboleiyqas. A yosi laqasai. Tamo unqasari nanqi aqa jemai unqasai.”

¹⁶ Ariya mondor uge qalub dena mandor kokba sawa sawa kalil taqatejunub qaji nanqi joqsibqa Armagedon sawaq di koroinjreb. Nam Armagedon di Hibiru anjam. Aqa damu, Megido mana.

¹⁷ Onaqa lan angro namba 7 a gilsiqqa aqa tabir jagwaq di bilentej. Bilentonaqa atra tal miligiq di tamo bei a anjam marnaqa e aqa kakro quem. Tamo di a Qotei aqa awo jaram jojomq di tigelesoqnej. A tulan lelenosiqqa marej, “Gulbe kalil ko-boonub.” ¹⁸ Onaqa minjal ti qatron ti kola anjam ti branteb. Mimin dego brantej. Mimin di tulan kobaquja. Mimin deqaji nami brantosaiognej. Qotei na Adam gereiyej bati deqa mimin deqaji brantosai dena bosiq agi bini unum. ¹⁹ Mimin dena Babilon qure koba tulan niñaqyosiqqa potogalubtej. Qure kalil dego padaleleneb. Babilon aqa kumbra tulan ugedamu. Aqa kumbra deqa Qotei a are qalsiqqa wain singila koba gambanq di qamsiq Babilon anaiyonaq uysiq nanariej. Wain

dena Qotei aqa minjin koba sigitejunu. ²⁰ Onaqa nui kalil naŋgo so sawa uratosib jaraiyeleneb. Mana kalil dego jaraiyosib koboeb. ²¹ Bati deqa ais oŋgol kokba awa bul aiyelenej. Ais oŋgol di tulaŋ kokba. Ais oŋgol segi segi naŋgo gulbe 50 kilogram. Ais di laŋ goge na tamo naŋgo jejamuq aisiqa naŋgi tulaŋ ugeugeinjrej. Qotei na ais di qarinyej deqa tamo naŋgi Qotei misilinjoqneb.

17

Qotei na sambala uŋa kobaquja awai ugedamu yqas

¹ Onaqa laŋ aŋgro 7 tabir 7 ojesoqneb deqaji bei na bosiqā merbej, “Ni endeq au. Bamqa Qotei na sambala uŋa kobaquja a pegiyosim awai ugedamu yim ni osormit unqam. Sambala uŋa di ya kokbaq di awejunu. ² Mandor kokba kalil mandamq di unub qaji naŋgi a ombla na sambalaoqnsib laqneb. Tamo kalil mandamq di unub qaji naŋgi dego a ti sambalaoqnsib laqneb. Deqa naŋgi wain bul uyoqnsib nanarioqneb.”

³ Onaqa Qotei aqa Mondor na e singilatbonaqa laŋ aŋgro dena e osiqā wadau sawaq osi gilej. Osi gilnaqa e ŋam atsim uŋa bei sonaq unem. Uŋa di a wagne juwaŋ bei lent aqa quraq di awesoqnej. Wagne juwaŋ aqa jejamuq di ñam gargekoba nengrenyonab soqneb. Ñam di Qotei misilinjo qaji ñam. Wagne juwaŋ di aqa gate 7 soqneb. Aqa qala 10 dego soqneb. ⁴ Uŋa di gara lent utru aiyela dena kabuosiq soqnej. Gol ti meniŋ naimyo ti kolilei boledamu na ti walaosiq awesoqnej. Aqa baŋq di gambaŋ gol na gereiyo qaji ojesoqnej. Aqa

kumbra uge uge na ti aqa sambala kumbra jigat dena ti gamban miligiq di maqelenjesoqnej. Aqa kumbra di Qotei aqa namgalaq di tulan ugedamu. ⁵ Uña aqa lanjaq di aqa ñam nengrenjonab soqnej. Ñam di sasir anjam. Aqa ñam bole agiende, “Babilon qure kobaquja. A sambala uña kalil nanjo ai. Mandam qa kumbra uge uge kalil nanjo ai agi a segi.” Aqa ñam bole agide. ⁶ Uña dena Qotei aqa segi tamo ungasari nanji ugeugeinjroqnsiqa ñumelenjeqnaq moreñoqneb. Tamo ungasari nanji di Yesus qa nanjo areqalo singilatosib aqa ñam mare mare laqneb qaji. Uña dena nanji ñumeqnaq nanjo leñ aiyeqnaqa a leñ di wain bul uyoqnsiq nanari-oqnej. Yeqnaqa e di unsimqa tulan prugugetosim are koba qaloqnem.

⁷ Onaqa lan angro dena e merbej, “Ni kiyafa are koba qaleqnum? Uña de wo wagme juwan lent wo nanjo kumbra di sasir anjam. Wagme juwan di agi gate 7 ti qala 10 ti unu. A na uña di qolaiyejunu. Nanjo aiyel sasir anjam di aqa utru uliejunu. Di e na babbitqa ni que. ⁸ Wagme juwan ni unonum qaji di a nami soqnej. A bini sosai. Bunuqna a olo sub guma kobaq dena brantosim torei padalqas. Amqa tamo ungasari kalil mandamq di unub qaji nanji na wagme juwan di unsi-bqa tulan prugugetqab. Wagme juwan di a nami soqnej. A bini sosai. A olo bunuqna brantqas. Tamo ungasari nanji di Qotei a nami mandam atosaisosiqa nanji ñambile gaigai sqajqa saidosiq ñambile qa buk miligiq di nanjo ñam nengrenyqa uratej.

⁹ “Tamo a areqalo bole ti sqas di a anjam

endi geregere poiye. Wagme juwan aqa gate 7 nanği dena mana 7 sigitnjrejunub. Uña di a mana 7 goge quraq di awejunu. ¹⁰ Gate 7 nanği dena mandor kokba 7 sigitnjrejunub. Mandor 5 nanği nami padaleb. Qujai unu. Qujai a mandor brantosaiunu. A mandor brantqajqa tariñeqnu. A bunuqna mandor brantosim sokiñalayosim padalqas. ¹¹ Wagme juwan a dego mandor koba bei. A mandor kokba 7 nanğo ambleq di unu. A mandor koba namba 8. A dego torei padalqas. A nami soqnej bini sosai.

¹² “Ariya qala 10 ni unjronum qaji di nanğo utru e na ubtit ni quqwm. Nanği na mandor kokba 10 sigitnjrejunub. Nanği dego mandor brantosaiunub. Nanği bunuqna wagme juwan aqa ñam osib a ombla mandor kokba sqab. Sokiñalayosib olo padalqab. ¹³ Nanği mandor kokba sosibqa areqalo qujaitosib nanğo segi singila ti ñam ti kalil wagme juwan di yqab. ¹⁴ Osib Kaja Du qa njiriñosib qoto itqab. Amqa Kaja Du a qoto singilaosimqa nanği bunñjrqas. Kaja Du a tamo kokba kalil nanğo Tamo Koba. A mandor kokba kalil nanğo Mandor Koba. Tamo unğasari a ombla unub qaji nanği a ti qoto singilaqab. Nanği di Kaja Du na metnjrsiq aqa segi tamo unğasari sqajqa giltñjrej qaji. Deqa nanği aqa anjam bole dauryeqnub.”

¹⁵ Onaqa lan anğro dena olo merbej, “Ya kokba sambala uña a di awesonaq ni unonum qaji di aqa utru e na ubtit ni quqwm. Ya kokba dena tamo unğasari tulan gargekoba nanği sigitnjrejunub. Nanği di leñ segi segi, jejamu segi segi, anjam maro segi segi nanği. ¹⁶ Qala 10 ni unjronum

qaji nanği ti wagme juwan a ti nanği na sambala uña di jeutosib a tulan ugeugeiyosib gara bum-branyetosib aqa damu uyekritosib tanu nıamyuwo na koitqab. ¹⁷ Qotei a segi na mandor kokba 10 nanęo are tigeltetnjrej deqa nanği aqa areqalo dauryosib uña di degsib ugeugeiyqab. Deqa bati brantimqa nanği areqalo qujaitosib nanęo segi siņgila ti nıam ti kalil wagme juwan di yibqa Qotei aqa anjam kalil nami marej qaji di aqa damu brantqas. ¹⁸ Uña ni unonum qaji di aqa utru e na ubtit ni quqıwam. Uña di a qure kobaquja. A mandor kokba kalil mandamq di unub qaji nanęo mandor koba sosiqa nanği taqatnjreqnu.”

18

Babilon qure kobaquja a tulan padalougetej

¹ Onaqa lan anęro bei a lan qure uratosiq mandamq aieeqnaq e unem. Lan anęro di tulan siņgila koba. Aqa qasan na walaej dena mandam kalil suwanekritej. ² A tulan lelenosiqa endegsi marej, “Babilon qure kobaquja a padalougetqo! Od, a padalougetqo! Babilon qure di mondor uge uge kalil nanęo so sawa. Mondor uge nanği ti qebari jigat nanği ti qebari uge kalil dego qure dia unub. ³ Tamo unęasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanği Babilon ombla na sambalaoqnsib laqneb. Deqa nanği wain siņgila koba bul uyoqnsib narioqneb. Mandor kokba mandamq di unub qaji nanği dego Babilon ombla na sambalaoqnsib laqneb. Silali qa wauo tamo nanği Babilon aqa kumbra uge uge dena silali koba oqneb. Babilon a

kumbra tulaŋ ugedamu yoqnej. Aqa kumbra deqa a jemaiyosaiyoqnej.”

⁴ Onaqa laŋ goge dia tamo bei a leleŋonaqa e aqa kakro quem. A endegsi marej, “O ijo tamo ungasari, niŋgi Babilon qure di uratosib ijoq boiy. Une kalil a yeqnu qaji di niŋgi yo uge. Aqa une deqa a gulbe tulaŋ ugedamu oqas. Niŋgi a beteryosib gulbe di o uge. ⁵ Babilon aqa une kalil di tumbolosiŋ oqsiŋ laŋ qure ojjoqa e unonum. Aqa kumbra uge deqa Qotei a are walyosaieqnu.

⁶ Niŋgi aqa kumbra uge kalil deqa a kambatiy. A kumbra uge yoqnsiŋa olo di bunjoqnsiŋa kumbra tulaŋ ugedamu yeqnu. Niŋgi aqa kumbra uge deqa keretosib a kambatiy. A wain siŋgila koba gambanq di qamsiŋ bulyeqnu. Deqa niŋgi olo wain tulaŋ siŋgila koba bulyosib a kamba anaiyyi.

⁷ A na aqa segi ñam soqtoqnsiŋa sambalaoqnsiŋa kumbra uge uge yeqnu. Niŋgi aqa kumbra deqa keretosib a jaqatiŋ koba yibqa a akamugetqas. A segi qa mareqnu, ‘E mandor koba unum. E ijo segi awo jaram kobaqujaŋ di awejunum. E uŋa qobul sai. Gulbe bei ijoq bqa keresai. Deqa e akamqasai.’ ⁸ A degsi mareqnu deqa bati qujai qa gulbe tulaŋ uge uge aqaŋ aiyelenosim a makobaiyim akamugetqas. Osim a mamyimqa aqa jejamu ŋamyuwo na yugwas. Qotei Koba siŋgila ti unu qaji a degsim Babilon aqa kumbra uge qa pegiyosim tulaŋ padaltougetqas.

⁹ “Mandor kokba mandamq di unub qaji naŋgi Babilon ombla na sambalaoqnsib kumbra tulaŋ ugedamu yoqneb. Deqa Babilon a ŋamyuwo na yuim qurem oqoqnimqa mandor kokba naŋgi qurem di unsibqa akamaniosib tulaŋ are gul-

beinjrqas. ¹⁰ Nanġi Babilon aqa jaqatin koba di unsibqa tulaŋ ulaugetqab. Osib isaq di tigelesosib maroqnqab, ‘O Babilon, ni qure kobaquja! Ni nami qure siŋgila koba soqnem! Ariya bini ni tulaŋ padalougetonum! Bati qujai qa ino kumbra uge aqa awai agi ni itonum!’

¹¹ “Silali qa wauo tamo sawa sawa kalilq di unub qaji nanġi Babilon aqa jaqatin di unsibqa akamaniyoqnsibqa are tulaŋ gulbeinjroqnqas. Di kiyafa? Tamo qudei nanġi olo nanġo inġi inġi awaiyoqnqasai. ¹² Nanġo inġi inġi agi gol, silva, meniŋ boledamu, kolilei tulaŋ boledamu, gara qat naimyo, gara lent utru segi segi, gara yaunjo pirqaqo. Nanġo ñoro qudei agi ŋamtaŋ quleqt bole bole, inġi inġi elefan aqa qalagei na gereiyo qaji, inġi inġi ŋamtaŋ boledamu na gereiyo qaji, inġi inġi bras na gereiyo qaji, inġi inġi ain na gereiyo qaji, inġi inġi meniŋ naimyo na gereiyo qaji. ¹³ Nanġo inġi inġi qudei agi meiwo, lei uyo qaji, sum koitib quleq oqwajqa, namur quleqt, goreŋ quleqt, wain, goreŋ goiyo qaji, bem sum. Nanġo ñoro qudei agi makau, kaja, hos roŋgom ti, kaŋgal tamo nanġo jejamu ti nanġo qunun ti. Inġi inġi kalil deqaji tamo qudei nanġi olo bunu awaiyoqnqasai. ¹⁴ Deqa silali qa wauo tamo nanġi na Babilon endegsib minjoqnqab, ‘Inġi inġi kalil ni tulaŋ arearetmoqnej qaji agi ni uratmosib ko-boonub. Ñoro bole bole kalil ni silali kobaquja na awaiyem qaji de ti ino wala bole bole ti agi ko-boonub. Deqa inġi inġi kalil deqaji ni olo bunu unqasai bole sai.’

¹⁵ “Silali qa wauo tamo nanġi na inġi inġi deqaji

gargekoba qarinyeqnabqa Babilon na awaiyoqnsiq silali tulan koba enjroqnej. A kumbra di yoqnej deqa bunuqna a jaqatin kobaiyqas. Yimqa silali qa wauo tamo nangi di unsibqa ulaugetosib isaq di tigelesosibqa akamaniyoqnsib are tulan gulbeinjroqngas. ¹⁶ Osib endegsib Babilon minjoqngab, ‘O qure koba Babilon, ni tulan padalougetonum! Nami ni gara qat tulan naimyo na kabuoqnsimqa gara lent utru segi segi jugoqnsimqa ino jejamu gol na ti menin boledamu na ti kolilei boledamu na ti walatoqnsim soqnem. ¹⁷ Deqa bati qujai qa ino silali ti ino wala ti kalil agi saiekritonub.’ Silali qa wauo tamo nangi degsib Babilon minjoqngab.

“Qobun ojo tamo nangi ti tamo qobun na laqhub qaji nangi ti tamo qobunq di wauqenub qaji nangi ti tamo yuwalq dena silali eqnub qaji nangi ti kalil Babilon qure kogyosibqa isaq di tigelesqab. ¹⁸ Tigelesosib namyuwo na a yuim qurem oqoqnimqa di unsibqa tulan lelenoqnsib maroqngab, ‘Qure endi tulan kobaquja. Qure bei qure ende ti keresai.’ ¹⁹ Nangi degsib maroqnsibqa wi sum oqnsib nango gateq di atoqnsibqa akamaniyoqnsibqa are tulan gulbeinjroqngas. Osib tulan lelenoqnsib endegsib Babilon minjoqngab, ‘O qure koba Babilon, ni padalougetonum! Qobun taqato tamo yuwalq di laqhub qaji nangi inoq dena silali tulan koba oqneb. Deqa nangi ino jaqatin di unsibqa are tulan gulbeinjroqngas. O aiyoi! Bati qujai qa ni torei padalougetonum!’

²⁰ “O lan qure ti Qotei aqa segi tamo ungasari ninji ti tamo kalil Yesus na aqa anjam mare mare laqajqa qaringej qaji ninji ti Qotei aqa medabu o

tamo nıngi ti Babilon qure padalougetqo di unsib areboleboleıngeme. Babilon aqa kumbra uge kalil Qotei na unekritosıqa deqa keretosiq awai uge yqo. Babilon na nıngi ugeugeıngoqnej deqa Qotei na kamba a ugeugeiyqo.”

²¹ Ariya anjam di koboonaqa lan angro sıngıla koba bei a bosıqa bem sum kuroyo qaji menin kobaquja osiq soqtosıqa yuwalq di waiyej. Osıqa marej, “Qotei na degsim Babilon qure koba sıngıla na waiyim tamo qudei na olo bunu a unqasai.

²² O Babilon qure, bunuqna tamo nanıgi inoq di gombın ti yumba ti gul ti nanıgo anjam ato olo quoqnqasai. Inıgi inıgi gereıyo tamo nanıgi dego olo bunu inoq di sqasai. Bem sum kuroyibqa inoq di olo anjam atim quqwasai. ²³ Waıal inoq di olo pulonqasai. Inoq di tamo unıa wo olo ban ojqasai. Deqa nanıgo aiyel anjam inoq di bunu quqwasai. Nami ino silali qa wauo tamo nanıgi tamo kokba soqneb. Ariya bini nanıgi koboounub. O Babilon, ni ino gumaniın kumbra na tamo unıgasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanıgi gisa gisaınjroqnem.

²⁴ “Babilon qure a na Qotei aqa medabu o qaji tamo nanıgi ti Qotei aqa segi tamo unıgasari nanıgi ti ñumeqnaq moreıoqneb. Aqa une di aqa jejamuq di sonaqa Qotei a unqo. Tamo unıgasari kalil jeu tamo nanıgi na ñumoqneb qaji nanıgo len aıyeqnaq Qotei a unsıqa une di Babilon aqa jejamuq di atqo.”

19

Tamo unıgasari nanıgi Qotei aqa ñam soqtoqneb

¹ Onaqa lan goge dia tamo unıgasari tulan gargekoba nanıgi murqumyeqnaqba e nanıgo

kakro quem. Nanği murqumyoqnsib endegsib maroqneb, “Iga gago Qotei aqa ñam soqtoqnqom! A ñam koba ti singila koba ti unu. Iga padalqa laqnamqa a na iga elenėj. ² A kumbra bole tintin na tamo unğasari nanği peginjreqnu. Agi a na sambala unğa kobaquja pegiyqo. Unğa dena aqa sambala kumbra na tamo unğasari kalil mandamq di so qaji nanği ugeugeinjroqnej. Osıqa Qotei aqa wau tamo nanği dego ñumeqnaq moreñoqneb. Aqa une deqa Qotei na a awai uge yqo.”

³ Ariya nanği olo lelenjoqnsib endegsib maroqneb, “Iga Qotei aqa ñam soqtoqnqom! Namyuwo na Babilon qure yuim aqa qurem bati gaigai oqoqnqas!” Nanği degsib maroqneb. ⁴ Onaqa tamo gate 24 nanği ti wagme qolqe nambile so qaji nanği ti singa pulutosibqa Qotei awo jaramq di awejunu qaji a qa louoqnsib maroqneb, “Bole. Iga Qotei aqa ñam soqtoqnqom!” ⁵ Onaqa awo jaram jojomq di tamo bei a tigelosıqa anjam bei marnaqa e aqa kakro quem. A lelenjosıq endegsi marej, “Qotei aqa wau tamo ninği ti tamo unğasari Qotei qa ulaeqnub qaji ninği ti tamo lanaj ti tamo ñam ti kalil ninği Qotei aqa ñam soqtoqniy!”

Kaja Du aqa unğa ban ojqa batıqo

⁶ Onaqa lanğ goge dia tamo unğasari tulan gargekoba nanği murqumyoqnsib anjam mareqnaabqa e nanğo kakro quem. Nanğo kakro di ya kobaquja meli dosıq anjam atobulej. Nanğo kakro di kola aısiq anjam atobulej. Nanği tulan lelenjoqnsibqa endegsib maroqneb, “Iga gago Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqnqom! Singila kalil aqaq di unu. Deqa bini a Mandor Koba sosıq

inği inği kalil taqateqnu! ⁷ Bini iga Qotei qa tulan areboleboleigoqnimqa aqa ñam soqtoqñqom. Di kiyaaqa? Kaja Du na aqa uña ban ojqa bati brantqoqa aqa uña a walaosiqqa aqa jejamu gereiyqo. ⁸ Qotei na a gara qat tulan naimyo jigetqo. Gara di tulan milalosiq suwanejunu.” Gara qat naimyo dena kumbra bole tintin kalil sigitejunu. Kumbra bole di Qotei aqa segi tamo unğasari nanği dauryeqnub.

⁹ Onaqa lan anğro dena olo merbej, “Ni anjam endegsim nenğrenye, ‘Kaja Du aqa uña ban ojqa batiqo deqa aqa Abu Qotei na inği koba goiqo. Goisiq aqa segi tamo unğasari nanği metnjrqoqa inği uyqa bonub. Bonub qaji nanği tulan areboleboleinjrqas.’” Osiqa merbej, “Anjam endi Qotei aqa anjam bole.” ¹⁰ Lan anğro na e degsi merbonaqa e aqa areq di sinğa pulutosim a binjiyqa laqnamqa a na olo merbej, “Ni e binjibaim! E ni bul. E ni ti tamo kalil Yesus aqa anjam qa nanğo areqalo sinğilateqnub qaji nanği ti koba na wau qujai. Iga kalil was. Deqa ni Qotei segi binjiyoqnime. Iga qalie, Yesus a Qotei aqa medabu o qaji tamo nanğo are tigeltetnjreqnaqa nanği aqa anjam palonteqnub.”

Jon a tamo hos quraq di awesonaq unej

¹¹ Onaqa e olo ñam atsimqa lan waqonaqa hos qat bei brantonaq unem. Tamo hos quraq di awesoqnej qaji aqa ñam agiende, “Qotei aqa wau geregere taqateqnu qaji tamo.” Aqa ñam bei, “Kumbra bole yeqnu qaji tamo.” A kumbra bole tintin na tamo unğasari nanği peginjroqnsiqqa nanği qoto itnjreqnu. ¹² Aqa ñamdamu ñam pulon bul pulonreqnu. Aqa gateq di gate tatal gargekoba

atejunu. Gate tatal di mandor kokba nan̄gi na ateqnub deqaji bul. Aqa jejamuq di ñam bei nen̄gren̄yeb unu. Ñam di a segi qalie. Tamo bei a ñam di qaliesai. ¹³ A gara olekoba osiqa len̄q di tuqtosiq dena kabuejunu. Aqa ñam endegsib mareqñub, “Qotei aqa Anjam.” ¹⁴ Qaja tamo tulan̄ gargekoba lan̄ qureq dena hos segi segi osibqa hos quraq di awoelen̄osib tamo di dauryosib gileqñab e un̄jrem. Hos nan̄gi di qat kalil. Qaja tamo nan̄gi di gara qat tulan̄ naimyo milalo jigejunub. ¹⁵ Tamo di aqa medabuq na serie olekoba tulan̄ qala uge branteqñu. A serie di osimqa tamo un̄gasari sawa sawa kalilq di unub qaji nan̄gi ñumelen̄qas. A bu toqon̄ ain na gereiyo qaji di dego ojsimqa dena tamo un̄gasari sawa sawa kalilq di unub qaji nan̄gi sin̄gila na taqatn̄jroqñqas. Osimqa wain̄ gei parato qaji kulumq di aqa sin̄ga waiyosim wain̄ gei para-parain̄jr̄qas. Kulum dena Qotei sin̄gila koba ti unu qaji aqa min̄jin̄ sigitejunu. ¹⁶ Tamo di aqa gara olekobaqsi aqa qaloqsi ñam endegsib nen̄gren̄yeb unu, “Mandor kokba kalil nan̄go Mandor Koba. Tamo kokba kalil nan̄go Tamo Koba.”

¹⁷ Onaqa lan̄ an̄gro bei sen̄q di tigelesonaq e unem. A tulan̄ lelen̄osiqa qebari kalil lan̄ sorgomq di pururueqñub qaji nan̄gi endegsi min̄jrej, “Nin̄gi bosib koroabqa Qotei na in̄gi koba atsim met̄ngim nin̄gi uyiy. ¹⁸ Mandor kokba ti qaja tamo nan̄go gate kokba ti tamo sin̄gila ti hos nan̄gi ti tamo hos quraq di awejunub qaji nan̄gi ti nan̄go qusa nin̄gi bosib uyiy. Kan̄gal tamo ti tamo nan̄go segi wau ojo qaji nan̄gi ti tamo lan̄aj ti tamo ñam ti kalil nan̄go qusa nin̄gi bosib uyiy.”

¹⁹ Onaqa e olo nam atsimqa mandam qaji mandor kokba kalil nanqi ti nanqo qaja tamo nanqi ti wagme juwan a ti bosib koroesonab unjrem. Nanqi na tamo hos quraq di awesoqnej qaji aqa qaja tamo nanqi ti qoto itnjrqa marsib koroesoqneb. ²⁰ Ariya tamo dena wagme juwan wo gisan anjam maro qaji wagme juwan wo nanqi aiyel ojej. A na nanqi aiyel nambile sonab ojsiqa wainjrnaq namyuwoq aiyeb. Namyuwoq di menin kalil yusiq nanqaeqnu. Wagme juwan aqa ulatamuq di gisan anjam maro qaji wagme na manwa tulan kokba yoqnej. Aqa kumbra dena a na tamo ungasari nanqi gisa gisanjroqnej. Tamo ungasari nanqi di wagme juwan aqa toqor osib aqa sulum binjyoqneb. ²¹ Onaqa tamo hos quraq di awesoqnej qaji a na wagme juwan aqa qaja tamo kalil nanqi nimeqnaq morenoqneb. Serie olekoba aqa medabuq na brantej qaji dena nanqi numoqnej. Onaqa qebari kalil nanqi bosib qaja tamo nanqo qusa uynab mene diqnjrej.

20

Satan a wausau 1,000 sub guma kobaq di sqas

¹ Onaqa lan angro bei lan goge na mandamq aiyeqnaq e unem. Qotei na a singila yonaqa a sub guma koba taqatqajqa marsiq sil raunga osiq mandamq aiyej. ² Aisiq amal kobaquja ojsiq sil dena tontej. Amal di wausau 1,000 tontim sqas. A nami soqnej qaji. Aqa nam Satan. Aqa nam bei, “Tamo Ungasari Kalil Nanqo Nam Ugetetnjro Qaji.” ³ Lan angro dena Satan ojsiq tontosiq sub guma kobaq di waiyej. Waiyosiq sub me kabutosiq

qandimtej. A dia wausau 1,000 sqas. Deqa a na sawa bei bei qaji nanġi olo gisa gisañjrqsai. A subq di tariņosim soqñimqa wausau 1,000 di koboamqa a olo uratib oqedosim sokiñalayqas.

⁴ Onaqa e awo jaram kokba qudei unjrem. Awo jaram kokbaq di tamo qudei nanġi awoelenjesoqneb. Tamo nanġi di Qotei na wau enjrnaqa nanġi awo jaram kokbaq di awoosib tamo unġasari nanġi peginjroqneb. Onaqa e tamo unġasari tulañ gargekoba nami moreñeb qaji nanġo qunuñ unjrem. Tamo unġasari nanġi di nami Yesus aqa ñam maroqnsibqa Qotei aqa anjam singila na ojesoqneb deqa jeu tamo nanġi na nanġo kakro giñgeñjrnab nanġi moreñeb. Tamo unġasari nanġi di wagne juwañ aqa sulum wo biñinjrosaioqneb. Nanġo lanjaqsi bañqsi wagne juwañ aqa toqor osai. Deqa nanġi olo ñambile osib wausau 1,000 Kristus ombla mandor kokba sqab. ⁵ Di subq na tigelo namo qaji. Tamo unġasari Yesus qa nanġo areqalo singilatosai qaji nanġi bati deqa ñambile oqasai. Nanġi mati tariņosib soqñibqa wausau 1,000 di koboamqa nanġi subq na tigelqab. ⁶ Tamo unġasari namoosib subq na tigelqab qaji nanġi di Qotei aqa segi tamo unġasari bole. Deqa nanġi tulañ areboleboleinjrqsas. Nanġi moiyo bunu qaji turqasai. Moiyo dena nanġi taqatñjrqa keresai dego. Nanġi Qotei aqa Kristus wo nanġo atra tamo sosib wausau 1,000 Kristus ombla mandor kokba sqab.

Satan a bati gaigai ñamyuwo kobaq di jaqatñ oqnsim sqas

⁷ Wausau 1,000 di koboamqa sub guma koba aqa me olo waqtibqa Satan a subq dena oqedqas. ⁸ Oqedosim sawa sawa kalilq giloqnsimqa tamo ungasari nanqi gisa gisañjroqnqas. Tamo ungasari nanqi di Gok sawa ti Magok sawa ti dena belenqab. Satan na nanqi koroinjrimqa qoto qa gilqab. Nanjo qaja tamo nanqi tulan gargekoba. Nanqi ulul bul sisiyqa keresai. ⁹ Nanqi sawa sawa kalilq dena bosib Qotei aqa qure koba a na tulan qalaqalaiyeqnu qaji di agutesqab. Osib Qotei aqa segi tamo ungasari nanjo so sawa dego agutesqab. Yim bati deqa lan goge na namyuwo aisim qaja tamo nanqi di koitnjrqas. ¹⁰ Satan a nanqi gisa gisañjroqnej aqa une deqa Qotei na a waiyim namyuwoq aqas. Namyuwoq di meniñ kalil yusiq ñaŋgaeqnu. Wagme juwan wo gisañ anjam maro qaji wagme juwan wo nanqi aiyel nami namyuwoq di breinjreb unub. Deqa Satan a dego Qotei na waiyim namyuwoq aisim nanqi aiyel koba na bati gaigai qolo ti qanam ti namyuwoq di jaqatin oqnsib sqab.

Qotei a awo jaram kobaqujaq di awesoqnej

¹¹ Onaqa e awo jaram kobaquja bei tulan qat unem. Tamo awo jaramq di awesoqnej qaji aqa ulatamuq dena mandam ti lan ti jaraiyosib loumeb. ¹² E ñam atsimqa tamo ungasari nami moreñeb qaji nanqi awo jaram namoq di tigelesonab unjrem. Tamo ñam ti tamo lanaj ti kalil e unjrem. Unjreqram lan angro qudei nanqi na buk qudei osi bosib waqteleneb. Buk miligiq di kumbra kalil tamo ungasari nanqi nami yoqneb qaji di Qotei na nenjrenyonaq soqnej. Buk bei dego

laŋ aŋgro naŋgi osi bosib waqteb. Buk di ŋambile gaigai sqajqa buk. Tamo awo jaramq di awesoqnej qaji a buk miligiq di anjam sisiyosiq anjam dena tamo uŋgasari moreŋo qaji naŋgi peginjrej. ¹³ Tamo uŋgasari kalil nami yuwalq di moreŋeb qaji naŋgi yuwal na uratnjrnaq tigeleb. Moiyo Qure na dego tamo uŋgasari nami moreŋeb qaji naŋgi uratnjrnaq tigeleb. Tamo awo jaramq di awesoqnej qaji a na tamo uŋgasari naŋgo segi segi kumbra kalil dena naŋgi peginjrej. ¹⁴ Osiqa Moiyo Qure osiq ŋamyuwo kobaq di waiyej. Ŋamyuwo koba di moiyo bunu qaji. ¹⁵ Tamo uŋgasari kalil naŋgo ñam ŋambile qa buk miligiq di sosai qaji naŋgi di Qotei na breinjrnaq ŋamyuwo kobaq aiyeleneb.

21

Laŋ bunuj ti mandam bunuj ti brantqab

¹ Onaqa e laŋ bunuj ti mandam bunuj ti unjrem. Laŋ namij ti mandam namij ti koboeb. Yuwal dego koboej. ² Onaqa e Qotei aqa qure koba Jerusalem bunuj di dego unem. Qure di Qotei aqaq di sosiqa laŋ goge dena mandamq aiyeqnaq e unem. Qure di aqa wala tulaŋ boledamu. Uŋa a tamo baŋ ojqa osim walaqas dego kere. ³ Onaqa awo jaram namoq di tamo bei a tigelosiq anjam marnaqa e aqa kakro quem. A tulaŋ leleŋosiq marej, “Niŋgi quiy. Bini Qotei aqa tal aisiq tamo uŋgasari naŋgoq di unu. Deqa Qotei a naŋgo ambleq di sqas. Naŋgi aqa segi tamo uŋgasari sqab. Od, Qotei a naŋgi koba na sqab. A naŋgo Qotei sqas. ⁴ A naŋgo ŋam ya kalil nuntetnjrqas. Deqa

nangi olo akamqasai. Nangi olo morenqasai. Nangi olo are gulbeinjrqasai. Nangi olo jaqatin oqasai. Kumbra namij kalil di koboqas.”

⁵ Onaqa tamo awo jaramq di awesoqnej qaji a marej, “Ningi quiy. E ingi ingi kalil bunuj atonum.” Osiqa merbej, “Ni ijo anjam kalil endi nenngrenye. Anjam endi bole. Tamo nangi qusib marqab, ‘Bole.’ ” ⁶ Osiqa olo merbej, “Bati kereqo. E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai. E ingi ingi kalil qa utru. Wau kalil e yeqnum qaji di e olo koboteqnum. Tamo a ya qaryimqa e na nambile qa ya jumbumq dena tigsy anaiyit uyqas. Ya di awai saiqoji. E na laņa anaiyqai. ⁷ Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na ingi ingi kalil di laņa yqai. E aqa Qotei soqnit a ijo angro sqas.

⁸ “Ariya tamo ulakobaeqnum qaji nangi ti tamo Yesus qa nanngo areqalo singilatosaieqnum qaji nangi ti namyuwo kobaq aiqab. Tamo kumbra uge uge yo qaji, leņ ojo qaji, sambala kumbra yo qaji, gu-maninjo qaji, quñam qalo qaji, gisaņ qotei biņinjro qaji, gisaņ anjam maro qaji nangi di namyuwo kobaq aiyelenqab. Namyuwoq di meniņ yusiq ñanęaeqnu. Namyuwo di moiyo bunu qaji.”

Jon a Jerusalem bunuj unej

⁹ Onaqa laņ angro 7 tabir 7 ojesoqneb nangi deqaji bei bosiq a ijo areq di tigelej. Tabir 7 miligiq di nami gulbe uge uge 7 jigsib bilentonab mandamq aisiq tamo unęasari nangi tulaņ ugeugein-jrsiq Qotei aqa minjin kobotej. Laņ angro dena merbej, “Ni endeq au. Bamqa Kaja Du aqa uņa bunuj walaqo qaji di osormit unqam.” ¹⁰ Onaqa Qotei aqa Mondor na e singilatbonaqa laņ angro

dena e osiqa mana tulan goge kobaq oqej. Oqsiq dia Qotei aqa qure koba Jerusalem bunuj osorbej. Qure di Qotei aqaq di sosiqa lan goge dena mandamq aiyeqnaq e unem. ¹¹ Qure di Qotei aqa rian na tulan suwantej. Qotei aqa rian di tulan bolequja. A meniñ boledamu bul. A tulan suwanosiq meniñ jaspas bulej. Osiqa tulan jeqilosiq qunun bulej. ¹² Qure di nanği na dadanyeb. Dadan di tulan goge koba. Dadan di aqa siranme 12 soqneb. Siranme jojomq di lan angro 12 nanği tigelesoqneb. Siranmeq di Israel tamo ungasari nanğo moma utru 12 nanğo ñam nenğrenyonab soqneb. ¹³ Dadan guta qa di siranme qalub soqneb. Dadan taun qa di siranme qalub soqneb. Dadan beben qa di siranme qalub soqneb. Dadan guma qa di siranme qalub soqneb. ¹⁴ Meniñ kokba 12 na dadan aqa utru siñilateb. Meniñ quraq di tamo 12 Kaja Du na qarijnjnaq aqa anjam mare mare laqneb qaji nanğo ñam atnab soqneb.

¹⁵ Lan angro e anjam merbej qaji a toqon bei gol na gereiyo qaji di ojesoqnej. Osiqa qure ti qure aqa dadan ti dadan aqa siranme ti nanğo ole keretej. ¹⁶ Qure aqa par ti ole ti kerekere. Lan angro dena toqon di osiqa qure keretej di aqa par ti ole ti goge ti 2,200 kilomita. Qure aqa par ti ole ti goge ti kerekere. ¹⁷ Lan angro na qure aqa dadan keretej di aqa goge 144 meta. Toqon lan angro na ojesoqnej qaji di mandam qaji toqon. Kereto dena a na dadan keretej.

¹⁸ Qure aqa dadan di Qotei na meniñ jaspas na gereiyej. Qure di gol na gereiyej. Qure di tulan rianosiq qunun bulej. ¹⁹ Meniñ boledamu segi

segi na dadan aqa utru walatej. Meniñ boledamu namba 1 aqa ñam jasper. Meniñ namba 2 aqa ñam sapaia. A qenjent. Meniñ namba 3 aqa ñam aget. Meniñ namba 4 aqa ñam emeral. A ñam banğa gesgi bul. ²⁰ Meniñ namba 5 aqa ñam sadonikis. A lentosiq qatej dego. Meniñ namba 6 aqa ñam konilian. A lent. Meniñ namba 7 aqa ñam krisolait. A merient. Meniñ namba 8 aqa ñam beril. A ñam banğa gesgi bul. Meniñ namba 9 aqa ñam topas. A merient. Meniñ namba 10 aqa ñam krisopres. Meniñ namba 11 aqa ñam haiasin. Meniñ namba 12 aqa ñam ametis. A lent. ²¹ Dadan aqa siran 12 di meniñ qat kokba 12. Meniñ kokba di kolilei tanu bul. Siran segi segi di meniñ qat qujai. Qure aqa gam kalil gol na gereiyeb. Gam di tulan jeqilosiq qunun bulej.

²² Qure dia e atra tal bei unosai. Tamo Koba Qotei singila ti unu qaji aqa Kaja Du wo nanği segi aiyel qure di aqa atra tal. ²³ Qure di señ ti bai ti na suwantosai. Qotei aqa segi rian na qure di suwanteqnu. Kaja Du a segi qure di aqa pulon. ²⁴ Tamo unğasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanği qure di aqa rian na walweloqnqab. Mandor kokba sawa sawa kalil taqatejunub qaji nanği na nanğo ñoro bole bole oqnsib qure miligiq osi boqnqab. ²⁵ Dadan aqa siranme kalil waqesqab. Olo kabuesqasai. Bati gaigai waqesqab. Qure dia qolooqnqasai. Gaigai suwan o sqas. ²⁶ Tamo unğasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanği na nanğo wala ti nanğo ñoro bole bole ti oqnsib qure koba di miligiq osi boqnqab. ²⁷ Ariya tamo kumbra uge uge yeqnu qaji nanği ti tamo gisan anjam

mareqñub qaji nanği ti ingi ingi jiga ti kalil qure di miligiq gilqa keresai. Tamo unğasari nanğo ñam ñambile qa buk miligiq di Qotei na neñgrenyej qaji nanği segi qure di miligiq gilqa kere. Ñambile qa buk di agi Kaja Du aqa segi buk.

22

Jon a ñambile qa ya ti ñam ti unej

¹ Onaqa lan anğro dena e ya bei osorbej. Ya di ñambile qa ya. Ya di tulan rianosiq qunun bulej. Ya di Qotei aqa Kaja Du wo nanğo awo jaramq dena bosiq qure aqa gam koba dauryosiq sumoqnej.

² Ya qalaq di ñambile qa ñam bei tigelesoqnej. Ñam di bai segi segi gei utru yoqnqas. Bai bei gei utru bei yqas. Bai bei gei utru bei yqas. Degsim gilsim gei utru 12 yqas. Aqa banğa na tamo unğasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanğo ma kobotetñroqnqas. ³ Ingi kalil Qotei a uge qa mareqñu qaji nanği qure dia sqasai.

Qure dia Qotei aqa Kaja Du wo nanğo awo jaram sqas. Qotei aqa wau tamo nanği a qa louoqnqab.

⁴ Osib aqa ulatamu unoqnqab. A na aqa segi ñam nanğo lanjaq di neñgrenyim sqas. ⁵ Qure dia ambruqasai. Deqa wañal qatrentqasai. Sen suwanqasai. Tamo Koba Qotei a segi na tamo unğasari nanği suwantñroqñim nanği bati gaigai mandor kokba sqab.

Yesus a boqujatqas

⁶ Onaqa lan anğro dena olo merbej, “Anjam endi bole kalil. Tamo nanği qusib marqab, ‘Bole.’ Tamo Koba Qotei na aqa lan anğro qarinyqoqa bosiq aqa

wau tamo nanği kumbra urur brantqas qaji di osornjrqo. Qotei na aqa medabu o qaji tamo nanço are tigeltetnjreqnaqa nanği aqa anjam palonteqnub. ⁷ Niği quiy. Yesus a março, ‘E nunçoq boqujatqai.’”

Tamo unğasari nanği Qotei aqa anjam e buk endia nengrenyonum qaji di dauryqab di nanği tulan areboleboleinjrças.

⁸ E Jon. E anjam kalil endi quem. Kumbra kalil e ubtosim buk endia nengrenyonum qaji di e unem. Unsimqa lan anğro kumbra di osorbej qaji aqa areq di siņa pulutosim a binjiyqa laqnamqa a na merbej, ⁹ “Ni e binibaim! E ni bul. E ni ti ino was agi Qotei aqa medabu o qaji tamo nanği ti koba na wau qujai. Tamo unğasari buk endia anjam dauryeqnub qaji nanği dego iga koba na wau qujai. Deqa ni Qotei segi binjiyoqnime.” ¹⁰ Osiqa merbej, “Qotei aqa anjam ni buk endia nengrenyonum qaji di tentaim. Kumbra kalil ni ubtosim buk endia nengrenyonum qaji di brantqa bati jojomoqo. ¹¹ Deqa unğum. Tamo unğasari kumbra uge uge yeqnub qaji nanği olo kumbra uge uge yoqnebe. Tamo unğasari kumbra jigat yeqnub qaji nanği olo kumbra jigat yoqnebe. Tamo unğasari kumbra bole bole yeqnub qaji nanği olo kumbra bole bole yoqnebe. Tamo unğasari Qotei aqa kumbra boleq di sosib dauryeqnub qaji nanği olo aqa kumbra boleq di sosib dauryoqnebe.”

¹² Yesus a mareqnu, “Niği quiy. E urur boqujatqai. Bosiy tamo nanço kumbra segi segi pegiyosiy awai enjrçai. ¹³ E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai. E segi namo

qaji. E segi bunu qaji dego. E inġi inġi kalil qa utru. Wau kalil e yeqnum qaji di e olo koboteqnum.

¹⁴ “Tamo unġasari nango gara yansonab qatej qaji nanġi tulaġ areboleboleinjrim sqab. Nanġi nambile qa nam gei osib uyqa kere. Nanġi Qotei aqa qure koba dego miligiq gilqa kere. Deqa nanġi areboleboleinjrim sqab. ¹⁵ Ariya tamo unġasari kumbra uge uge yeqnum qaji nanġi Qotei aqa qure koba di miligiq gilqasai. Nanġi oqeq di sqab. Tamo unġasari gumanino qaji, quñam qalo qaji, sambala kumbra yo qaji, leġ ojo qaji, gisaġ qotei biġinjro qaji, gisaġ kumbra dauryqajqa tulaġ arearetnjro qaji nanġi Qotei aqa qure koba di miligiq gilqasai. Nanġi oqeq di sqab. ¹⁶ E Yesus. E na ijo laġ anġro qarinyonumqa ninġi qure qureq di ijo ñam qa koroeqnum qaji nunġoq aisiq anjam endi palontosiġ mernġwo. E Mandor Koba Devit aqa leġ na nambabem qaji. E Devit aqa Anġro. Nebeqa burbas bunuj oqeqnu dego kere e degsim minjaleqnum.”

¹⁷ Qotei aqa Mondor wo Kaja Du aqa unġa bunuj wo nanġi aiyel na mareqnum, “Yesus, ni aue.” Tamo kalil ijo anjam endi queqnum qaji nanġi marebe, “Yesus, ni aue.” Tamo bei a ya qaryimqa bosim nambile qa ya osim uyem. Ya di awai saiqoji. Qotei na laġa anaiyqas.

Jon a anjam bei sinġila na marej

¹⁸ E Qotei aqa anjam buk endia nenġrenyonum. Tamo kalil anjam endi queqnum qaji nanġi e sinġila na endegsi minjrqi. Tamo bei a anjam bei osim Qotei aqa anjam ende ti turtqas di gulbe uge uge kalil e ubtosim buk endia nenġrenyonum qaji di Qotei na kamba tamo di yqas. ¹⁹ Tamo bei a Qotei

aqa anjam e buk endia nenngrenyonum qaji mutu bei osim taqal waiyqas di Qotei na kamba tamo di taqal waiyimqa a nambile qa nam gei osim uyqasai. A Qotei aqa qure koba miligiq gilqasai dego.

²⁰ Tamo a kumbra endi kalil ubtosiq marqo qaji a olo marqo, “Bole, e boqujatqai.”

Anjam endi bole. O Tamo Koba Yesus, ni aue.

²¹ Tamo Koba Yesus a tamo unqasari kalil nanqi qa are boleyeme. Bole.

Yesus Aqa Anjam Bole 2014
The New Testament in the Anjam language of Papua
New Guinea, 2014 revision
Nupela Testamen long tokples Anjam long Niugini, 2014
copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anjam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-04-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

0eb339dc-c20a-5065-9483-338933d97585